

RIDDERKERK

‘Met Ridderkerkers, voor Ridderkerkers’
Evaluatie Integraal Beleid Sociaal Domein 2021
April 2025

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doelstelling	5
1.1.1 Aanleiding.....	5
1.1.2 Onderzoeksdoelstelling: voldoet het IBSD als beleidskader?	5
1.2 Onderzoeksopzet.....	6
1.3 Leeswijzer	7
2. (Externe) ontwikkelingen sinds 2021	8
3. Reflectie per maatschappelijk effect.....	19
3.1 Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal	19
3.1.1 Conclusies en aanbevelingen	22
3.2 Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen.....	23
3.2.1 Conclusies en aanbevelingen	27
3.3 Inwoners kunnen voor zichzelf en voor elkaar zorgen	29
3.3.1 Conclusies en aanbevelingen	31
3.4 Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond	32
3.4.1 Conclusies en aanbevelingen	35
3.5 Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen	37
3.5.1 Conclusies en aanbevelingen	40
4. Conclusies.....	42
5. Vervolg.....	45

Samenvatting

In 2021 is het Integraal Beleid Sociaal Domein (IBSD) vastgesteld als samenhangend beleidskader voor het sociaal domein. Dit kader richt zich op vijf maatschappelijke effecten:

1. Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal
2. Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen
3. Inwoners kunnen voor zichzelf en elkaar zorgen
4. Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond
5. Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen

Vier jaar na het vaststellen van het IBSD is middels deze evaluatie onderzocht of het beleidskader nog steeds de juiste richting aangeeft voor het sociaal beleid van de gemeente Ridderkerk. De hoofdvraag van de evaluatie luidt als volgt:

Geeft het IBSD, met als hoofdlijn de vijf maatschappelijke effecten, de komende jaren nog steeds de juiste richting aan voor het sociaal domein van de gemeente Ridderkerk?

De evaluatie richt zich primair op het functioneren van het IBSD als beleidskader. Naast een terugblik dient de evaluatie ook als peilmoment om vooruit te kijken naar de ontwikkelingen voor de komende jaren. Er is gekozen om de inspanningen op hoofdlijnen te analyseren, waarbij een selectie is gemaakt op basis van impact en omvang. Om de hoofdvraag te beantwoorden, is een tweeledige aanpak gehanteerd. Enerzijds zijn de landelijke en lokale ontwikkelingen sinds 2021 geanalyseerd om hun positieve en negatieve impact op de vijf maatschappelijke effecten in kaart te brengen. Anderzijds is onderzocht welke inspanningen de gemeente en partners hebben geleverd binnen deze effecten.

Sinds 2021 is er veel werk verzet om de doelstellingen uit het IBSD te realiseren. Hieraan is richting gegeven middels concrete beleidskaders, verordeningen, convenanten en actieplannen en diverse vormen van inspanningen. De doelstellingen hebben overlap met nieuwe regionale en landelijke akkoorden zoals het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Ook bleken de maatschappelijke effecten het juiste kader tijdens onvoorziene landelijke ontwikkelingen zoals de coronapandemie, de opvang van Oekraïners en de toeslagenaffaire. Het heeft ons in de praktijk laten zien dat ontwikkelingen kunnen leiden tot andere benodigde inspanningen terwijl er nog steeds aan dezelfde maatschappelijke effecten wordt gewerkt. Gezien de ontwikkelingen in Ridderkerk en de samenhang van de vijf maatschappelijke effecten uit het IBSD met regionale en landelijke wetten, akkoorden en doelstellingen, kunnen we concluderen dat de doelen uit het IBSD onverminderd van kracht zijn. Het IBSD vormt daarmee ook voor de komende jaren een goed bruikbare integrale paraplu voor beleidsstukken, regelingen en aanpakken binnen het sociaal domein en daarbuiten.

Uit de evaluatie is gebleken dat resultaten op het niveau van de maatschappelijke effecten zich moeilijk cijfermatig inzichtelijk laten maken. Tezamen met diverse (externe) ontwikkelingen op het gebied van monitoring heeft dit ertoe geleid dat we niet voornemens zijn een eigen effectenrapportage in te

richten voor de sturing op de maatschappelijke effecten uit het IBSD. Op basis van de evaluatie kiezen we er in plaats daarvan voor om de voortgang op de maatschappelijke effecten te volgen op het niveau van inspanningen en activiteiten. De in de maatschappelijke effecten gebruikte terminologie van “meer of minder inwoners” wordt daarmee gelezen als een ‘inspanningsverplichting’. Voor de afweging welke inspanningen en activiteiten noodzakelijk zijn, wordt onder meer gebruik gemaakt van bestaande monitoring- en datasets.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

1.1.1 Aanleiding

De gemeente Ridderkerk heeft met de Nota Integraal Beleid Sociaal Domein 2021 (hierna: beleidskader of IBSD) ingezet op een samenhangend, integraal beleidskader. Dit was de eerste keer dat een beleidskader werd opgesteld waarin de beleidsplannen van de diverse wetten uit het sociaal domein (Wmo 2015, Jeugdwet, Participatie, etc.) werden samengevoegd. Deze keuze is gemaakt omdat de doelstellingen uit de verschillende wetten en taken die de gemeente heeft vaak sterk met elkaar verbonden zijn, elkaar aanvullen of versterken. Met als belangrijk uitgangspunt: Voor de inwoners maakt het uiteindelijk niet uit vanuit welke wet of regeling de hulp geboden wordt. De gemeentelijke missie in het IBSD is als volgt omschreven:

Samen met inwoners en maatschappelijke partners wil de gemeente werken aan een vitale samenleving waarin iedereen mee kan doen. Voor inwoners die (tijdelijk) hulp en ondersteuning nodig hebben is een vangnet aanwezig.

In het licht van deze missie heeft de gemeente vijf maatschappelijke effecten geformuleerd:

1. Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal
2. Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen
3. Inwoners kunnen voor zichzelf en elkaar zorgen
4. Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond
5. Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen

Aan de gemeenteraad is toegezegd om vier jaar na de vaststelling van het IBSD een evaluatie op te stellen, om te bezien wat de stand van zaken is ten aanzien van de maatschappelijke effecten. Ook wordt onder maatschappelijk effect vier de evaluatie van de Nota Gezondheidsbeleid Ridderkerk 2021-2025 meegenomen, zoals is toegezegd in de laatstgenoemde nota.

1.1.2 Onderzoeksdoelstelling: voldoet het IBSD als beleidskader?

Om de beoogde transformatiebeweging van zorg naar gezondheid te maken is een lange adem nodig, zo staat in het IBSD. Dit is de reden waarom bij de vaststelling van het beleidskader is gekozen om geen einddatum te hanteren. De investeringen in welzijn, preventie en vroegsignalering vragen immers een forse omslag van de beoogde transformatie van zorg naar gezondheid, waarvan het zichtbare resultaat niet altijd snel te

meten valt. Mede vanwege die reden is in 2021 besloten een langlopend, integraal beleidskader vast te stellen. Het is desondanks nodig en nuttig om het beleidskader tussentijds te evalueren. Dit is nodig gezien de grote maatschappelijke ontwikkelingen sinds 2021 die impact hadden of hebben op de Ridderkerkse samenleving, maar ook vanwege belangrijke doelstellingen en akkoorden die vanuit het Rijk op de gemeenten afkwamen. De hoofdvraag van deze evaluatie luidt daarom als volgt:

Geeft het IBSD, met als hoofdlijn de vijf maatschappelijke effecten, de komende jaren nog steeds de juiste richting aan voor het sociaal domein van de gemeente Ridderkerk?

Het doel van deze evaluatie is daarmee om te onderzoeken of het huidige beleidskader nog voldoet of dat aanpassingen nodig zijn.

1.2 Onderzoeksopzet

Aanpak

Om de hierboven genoemde hoofdvraag te kunnen beantwoorden en daarmee te bepalen of het IBSD als beleidskader nog voldoet, wordt gekozen voor een tweeledige aanpak.

1. Enerzijds worden de landelijke ontwikkelingen met impact op gemeentelijk beleid en de ontwikkelingen in de Ridderkerkse samenleving vanaf 2021 geanalyseerd. Hierbij wordt gekeken welke positieve dan wel negatieve invloed deze ontwikkelingen hebben gehad op de gewenste vijf maatschappelijke effecten.
2. Anderzijds worden de verrichtingen van de gemeente (en indien van toepassing partners) op de vijf maatschappelijke effecten onderzocht. Hierbij wordt op hoofdlijnen gekeken naar de inspanningen binnen de maatschappelijk effecten.

Gekoppeld aan de hoofdvraag ligt de primaire focus van deze evaluatie op het fungeren van de nota als beleidskader. Daarbij wordt niet alleen teruggekeken, maar wordt de evaluatie ook gebruikt als peilmoment om vanuit daar vooruit te kijken naar ontwikkelingen de komende jaren. Op die manier krijgt de evaluatie meer waarde. De inspanningen worden op hoofdlijnen geanalyseerd, waarmee niet alle concrete inspanningen uitputtend aan de orde komen. Een selectie is gemaakt op basis van de impact en omvang van de maatregelen. Om tot beantwoording van de hoofdvraag te komen (namelijk of het IBSD (nog steeds) de juiste richting aangeeft) is het ook niet noodzakelijk om alle inspanningen te behandelen.

Werkwijze

Bij de start van de evaluatie is een projectgroep samengesteld waarin verschillende disciplines deelnamen. De projectgroep heeft de volgende onderzoeksmethoden gehanteerd:

- Bij de start van de evaluatie is een deskresearch verricht. Hiervoor is gekeken naar relevante gemeentelijke documenten en besluiten en beleidsplannen van het Rijk van de afgelopen jaren.
- Er is informatie opgehaald en er zijn gesprekken gevoerd met de betrokken bestuurders en ambtenaren op de diverse onderwerpen. Waar nodig hebben deze ambtenaren voor de evaluatie afstemming gezocht met partners.
- Het inwonersperspectief is opgehaald via de Burgeradviesraad Sociaal Domein. Met het adviesorgaan is een informeel gesprek gevoerd aan de hand van de publieksversie van het IBSD.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport geeft de bevindingen, conclusies, aanbevelingen en het vervolg weer. Het is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt in bredere zin gekeken naar het IBSD en de (externe) ontwikkelingen die daarop van invloed waren.
- In hoofdstuk 3 wordt op de maatschappelijke effecten ingegaan. In het hoofdstuk wordt inzicht verkregen in de geleverde inspanningen op de verschillende doelen en ambities. Bij elk maatschappelijk effect worden inhoudelijke conclusies en aanbevelingen genoemd.
- Hoofdstuk 4 bevat de algemene conclusies ten aanzien van hoofdstuk 2 en 3.
- In hoofdstuk 5 wordt het vervolg beschreven voor het kaderen en sturen op het IBSD.

2. (Externe) ontwikkelingen sinds 2021

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de (externe) ontwikkelingen sinds de vaststelling van de nota op 18 maart 2021. Meerdere ontwikkelingen hebben impact gehad op de uitvoering van het IBSD. Hieronder worden er enkelen geschetst.

Coronapandemie

Het uitbreken van Covid-19 in maart 2020 heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het welbevinden van onze inwoners en de uitvoering van onze plannen. Landelijk onderzoek naar de effecten van de pandemie en de coronamaatregelen laat zien dat deze een negatief effect hebben gehad op het welzijn van grote groepen inwoners. De coronacrisis heeft de grootste impact gehad op jongeren en groepen in de samenleving waar al achterstanden waren.¹

De coronapandemie heeft ook de gestelde doelstellingen en ontwikkelopgaven op het gebied van integraal werken sterk beïnvloed. Zowel de gemeente als haar netwerkpartners hebben zich gericht op de taken die zij moesten doen om de inwoners van Ridderkerk zo goed als mogelijk te bereiken en te ondersteunen waar nodig. Voor de gemeente gold dat zij in de crisis er extra taken bij kreeg. Desondanks heeft het werken aan de maatschappelijke effecten niet stilgelegen en zijn er stappen gezet. Er zijn andere manieren gevonden voor samenwerking en inwonerinitiatieven werden ontplooid. De focus lag in deze periode echter op het stabiliseren van de gemeentelijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, leerlingenvervoer, gehandicaptenparkeerplaatsen en –kaarten) te midden van de uitdagingen die corona daarin met zich meebracht. Dit heeft ervoor gezorgd dat de mogelijkheden voor het integraal werken aan de maatschappelijke effecten in deze periode werden beperkt.

Toeslagenaffaire, Oekraïne crisis

Het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, met als gevolg een grote toestroom aan Oekraïense vluchtelingen naar Nederland, en het verplaatsen van de afwikkeling van de toeslagenaffaire naar de gemeenten hadden impact op de gemeentelijke organisatie en daarmee op de uitvoering van het IBSD. Voor het oppakken van deze nieuwe opgaven was veel ambtelijke capaciteit nodig. Tegelijkertijd zijn de Oekraïne crisis en de toeslagenaffaire voorbeelden van concrete opgaven waarin integraal werd samengewerkt om de Ridderkerkse inwoners passende zorg en ondersteuning te bieden. Daarmee bleek dat de nota ook richtinggevend is voor nieuwe opgaven die op het moment van vaststellen nog niet

¹ GGD Rotterdam Rijnmond, *Gezondheid in Kaart 2022: Kernboodschappen Ridderkerk*, 2022.

werden voorzien. In partnerschap heeft de gemeente langs de beoogde maatschappelijke effecten uitvoering gegeven aan het creëren van de maatschappelijke voorwaarden die nodig waren voor deze groepen om (opnieuw) volwaardig te kunnen participeren in de samenleving.

Bovengenoemde opgaven, inclusief de coronapandemie, hebben laten zien hoe veerkrachtig de Ridderkerkse samenleving is. Tijdens deze opgaven was en is er goede samenwerking met maatschappelijke partners, organisaties, verenigingen en kerken. Er zijn vele initiatieven geweest vanuit Ridderkerkse inwoners om mensen vrijwillig te helpen en activiteiten te organiseren.

Nieuwe wetten, akkoorden en programma's

Andere ontwikkelingen voor het sociaal domein (en daarmee voor de uitvoering van het IBSD) waren de totstandkoming van diverse omvangrijke akkoorden en nieuwe wetgeving op landelijk niveau. Op deze plek worden er enkelen genoemd²:

- Het **Integraal Zorgakkoord - IZA** (2022) is een akkoord met afspraken tussen de overheid (waaronder gemeenten) en een groot aantal partijen in de zorg. Het doel is de zorg van goede kwaliteit, toegankelijk en betaalbaar te houden. Hierin is een grote rol voor het sociaal domein beoogd.
- Het **Gezond & Actief Leven Akkoord - GALA** (2023) is een akkoord dat is opgesteld tussen de rijksoverheid, gemeenten (VNG) en zorgverzekeraars. Het doel van het akkoord is het bereiken van een gezonde generatie in 2040 en ziet met name op welzijn, gezondheid en preventie.
- Het **programma Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen** (2022) bestaat uit verschillende maatregelen en projecten om de ouderenzorg anders in te richten, met als uitgangspunt 'zelf als het kan, thuis als het kan, digitaal als het kan'.
- De **Hervormingsagenda Jeugd** (2023) heeft als doel de knelpunten in de Jeugdzorg (zonder stelselwijziging) structureel aan te pakken en het jeugdzorgstelsel financieel houdbaar te maken voor de toekomst.
- Wijzigingen in de **Wet gemeentelijke schulphulpverlening** (2021) waardoor vroegsignalering op basis van signalen van derden onderdeel is geworden van de wettelijke taak van gemeenten.
- Met het wetsvoorstel **Participatiewet in Balans (2024)** zet het kabinet de eerste concrete stap om hardheden in de huidige wet weg te nemen door mensen centraal te stellen en uit te gaan van vertrouwen. Zodoende wil het kabinet de Participatiewet

² Deze opsomming is niet uitputtend, maar geeft wel de meest impactvolle akkoorden en wetten weer.

beter laten aansluiten op wat mensen (aan)kunnen en nodig hebben. Professionals krijgen meer ruimte om hen daarbij te helpen.

- De **Omgevingswet (2024)** gaat over de ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. In deze nieuwe wet is gezondheid een belangrijk onderdeel van integraal omgevingsbeleid geworden.

Uit bovengenoemde wetgeving, akkoorden en programma's blijkt dat het Rijk sinds de vaststelling van het IBSD steviger is gaan sturen op het sociaal domein in verband met de belangrijke positie van het sociaal domein in vraagstukken rondom de toekomstbestendigheid van de zorg. Deze versterkte regie heeft geleid tot een verschuiving van verplichtingen voor gemeenten. Middelen voor preventie en gezondheidsbeleid zijn gekoppeld aan striktere verantwoordingseisen. De besteding van de IZA- en GALA-middelen die de gemeente via een specifieke uitkering (SPUK) ontvangt, moet bijvoorbeeld voldoen aan landelijke vastgestelde voorwaarden. Daarnaast werd de gemeente verplicht om binnen het sociaal domein meer regionaal samen te werken in van bovenaf vastgestelde samenwerkingsverbanden waarin ook andere gemeenten en zorgpartijen deelnemen. Landelijke en regionale besluitvorming zijn daarmee in steeds grotere mate van invloed geweest op lokaal beleid en de autonomie van gemeenten. Het uitvoering geven aan de lokale doelstellingen van het IBSD is derhalve steeds meer gekoppeld aan deze landelijke en regionale programma's. Dit heeft onder meer invloed gehad op de opgabegegerichte werkwijze die in het IBSD is opgenomen en op de wijze van monitoring (zie hierover het kopje 'Opgave tafels en monitoring' verderop in dit hoofdstuk). Daar waar aanvankelijk de inzet was om via lokale opgavetafels uitvoering te geven aan de maatschappelijke effecten heeft dat in de afgelopen vier jaar onder invloed van bovengenoemde ontwikkelingen een meer regionaal karakter gekregen. Zo werkten we bijvoorbeeld op regionaal niveau samen met gemeenten en maatschappelijke partners aan de doelstellingen van het IZA en de Hervormingsagenda Jeugd. Door samen te werken zijn we ook een stevige gesprekspartner voor partijen als zorgverzekeraars en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en hebben we een sterke lobby kunnen voeren. Denk bijvoorbeeld aan de motie Jeugd Ridderkerk in de Algemene Leden Vergadering (ALV) van de VNG op 26 juni 2024 of de totstandkoming van de IZA-resolutie en kabinetsresolutie in de ALV VNG van 29 november 2024. Het GALA biedt de mogelijkheid om op lokaal niveau een aantal preventieve ketenaanpakken in te bedden waarvoor aansluiting op regionale netwerken ook weer een vereiste is. Door onze inzet vanuit het GALA beogen we de versterking van de sociale basis, zoals dit ook geformuleerd is in het IBSD.

Vastgesteld gemeentelijk beleid

Ondanks de aanvullende inzet die zoals hierboven genoemd van ons is gevraagd, hebben we echter ook het nodige op lokaal niveau bewerkstelligd. De gemeente heeft lokaal beleid vastgesteld dat uitvoering geeft aan de maatschappelijke effecten uit het IBSD. Om sturing te geven aan de uitvoering van de maatschappelijke effecten van het IBSD zijn de afgelopen jaren diverse verordeningen, beleidsregels, beleidsplannen en samenwerkingsdocumenten door de raad of het college vastgesteld. In onderstaande tabel worden de belangrijkste documenten genoemd.

Document	Vastgesteld door raad	Vastgesteld door college
Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal		
Regiovisie Jeugdhulp regio Rijnmond 'Nabij en Passend' 2020	X	
Verordening Jeugdhulp gemeente Ridderkerk 2022	X	
Beleidsregels Jeugdhulp gemeente Ridderkerk 2022		X
Plan ondersteuning kinderen en jongeren in armoede en bij (v)chtscheiding Ridderkerk 2024		X
Plan van aanpak Kansrijke Start 2024-2026		X
Convenant Uitvoering woonplaatsbeginsel Jeugdwet	X	
Beleidskader leerrecht 2025		X
Onderwijsachterstandenbeleid 2025-2026		X
Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen		
Beleidskader Doelgroepenvervoer / Verordening bekostiging leerlingenvervoer 2023	X	
Lokale Inclusie Agenda 2022		X
Minimabeleid 2020-2024	X	X
Verordening Meedoen Ridderkerk 2021	X	
Verordening Re-integratie, Loonkostensubsidie en Tegenprestatie Ridderkerk 2023	X	

Verordening individuele inkomenstoelage Ridderkerk 2023	X	
Beleidsregels • Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ 2023 • Inkomen en Vermogen 2023 • Bijzonder bijstand 2021 • Brede ondersteuning toeslagenaffaire • Schulphulpverlening gemeente Ridderkerk 2023 • Pilot opkopen schulden jongeren gemeente Ridderkerk 2023 • Studietoelage 2022 • Terugvordering en verhaal 2023		X
Inwoners kunnen voor zichzelf en elkaar zorgen		
Verordening maatschappelijke ondersteuning 2022	X	
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2024		X
Regionaal beleidsplan maatschappelijke opvang en beschermd wonen 2022-2026	X	
Notitie Sociaal Beheer Ridderkerk 2022	X	
Nadere regels Sociaal Beheer Ridderkerk 2022		X
Actieplan Samenredzaam Ridderkerk 2023-2026 (Wonen, Welzijn, Zorg)		X
Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond		
Nota gezondheidsbeleid 2021-2025	X	
Plan van Aanpak GALA 2023-2026		X
Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen		
Actieplan Samenredzaam Ridderkerk 2023-2026 (Wonen, Welzijn, Zorg)		X

Afwegingskader Marktinitiatieven		X
Convenant dementievriendelijk Ridderkerk		X
Prestatieafspraken met Wooncompas & Progressie (o.a. over wonen en zorg)		X
Overkoepelend		
Nadere subsidieregeling Innovatie, Preventie en Maatschappelijke Initiatieven	X	
Nota betrokken samenleving 2024	X	
Verordening Burgeradviesraad Sociaal Domein 2023	X	
Klachtenregeling sociaal domein gemeente Ridderkerk 2022		X

Welzijn, zorg, preventie en gezondheid zijn daarnaast steeds meer onderdeel van breder beleid geworden ('health in all policies'). Dit is onder meer terug te zien in de Omgevingsvisie Ridderkerk, het mee beoordelen van marktinitiatieven op het gebied van wonen via de Omgevingstafels, het inwinnen van GGD-advies bij ruimtelijke projecten en het opnemen van prestatieafspraken omtrent wonen en zorg met Wooncompas en Progressie. Daarnaast hebben meer ruimtelijk georiënteerde vraagstukken zoals Klimaatadaptatie en Hittestress de afgelopen jaren veel oog voor gezondheidseffecten en –aspecten.

Gemeentelijke dienstverlening

Kernwetten

Door middel van de in de tabel hierboven genoemde beleidsinstrumenten zijn de afgelopen jaren stappen gezet om de gemeentelijke dienstverlening binnen het sociaal domein te verbeteren en te laten aansluiten op de doelstellingen uit het IBSD. We hebben uitvoering gegeven aan de diverse wetten waar de gemeente verantwoordelijk voor is: Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet op de gemeentelijke schulphulpverlening en het Leerlingenvervoer³. Te zien is dat het aantal cliënten en indicaties per cliënt op al deze deelterreinen sinds 2021 is toegenomen. Dit heeft de afgelopen jaren diverse uitdagingen met zich meegebracht: onder meer rondom wachtlijsten bij zowel gemeente als zorgaanbieders, tekorten aan chauffeurs bij het leerlingenvervoer en toenemende uitgaven.

³ De wettelijke plicht hiertoe is vastgelegd in onderwijswetgeving (Wet op het primair onderwijs, Wet op het voortgezet onderwijs, Wet op de expertisecentra).

Naar aanleiding hiervan is onder andere ingezet op verbetering van werkprocessen en tijdelijke inhuur van personeel. Daarnaast is de gemeente zorg gaan inkopen op basis van de PxQ bekostigingssystematiek, is partnership door langer lopende contracten met aanbieders en leveranciers opgebouwd en is ingezet op goede communicatie tussen aanbieders/leveranciers en de inwoner. Dit alles om de continuïteit en kwaliteit van ondersteuning te kunnen borgen. De continue inzet en aanscherping van de dienstverlening op de kernwetten van het sociaal domein heeft gezorgd voor stabiliteit en het op peil houden van de kwaliteit. Dit vraagt blijvend aandacht, mede vanwege de toenemende complexiteit van hulpvragen. Op dit moment zijn er bijvoorbeeld wachtlijsten bij de Jeugdhulp en lopen de kosten op dit terrein nog steeds verder op. Een trend die in heel Nederland zichtbaar is. In december 2024 is mede daarom in de gemeenteraad het Plan van aanpak Jeugdhulp Ridderkerk 2025/2026 vastgesteld, met als doel deze ontwikkeling af te vlakken. Hier speelt echter ook het probleem van achterblijvende Rijksbijdragen een rol. Daar gaan we later verder op in.

Waardering hulpvragers

De gemiddelde waardering van inwoners die hulp ontvingen vanuit de Wmo, Jeugdwet of Participatiewet is de afgelopen jaren stabiel gebleven⁴. Dit is te zien in onderstaande gemiddelde rapportcijfers uit de jaarlijkse cliëntervaringsonderzoeken. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de inwoners die gebruik maken van de ondersteuning gedurende de looptijd van het IBSD, positief zijn over het resultaat. De diverse andere uitdagingen (zoals hierboven beschreven) voor het sociaal domein lijken geen negatieve impact gehad te hebben op de cliëntervaring.

Jaar	Wmo	Jeugdwet	Participatiewet
2021	7,5	7,6 (ouders); 7,2 (jongeren)	-
2022	7,5	7,6 (ouders); 7,0 (jongeren)	6,3
2023	7,5	7,6 (ouders); 7,4 (jongeren)	7,1

Bron: Cliëntervaringsonderzoeken (uitgevoerd door Zorgfocuz)

Integraal en wijkgericht werken

Bij de beoordeling van hulpvragen is waar mogelijk een brede uitvraag toegepast: het in kaart brengen van verschillende leefgebieden (wonen, welzijn, zorg, schulden, etc.). Deze uitvraag geeft beter zicht op de problematiek van een inwoner, zodat sneller duidelijk is waar de oorzaak van problematiek ligt en of andere hulp nodig is. Deze integrale benadering

⁴ De cijfers over 2024 waren op het moment van schrijven nog niet bekend.

vergt goede afstemming tussen de uitvoerende teams van de verschillende wetten. Hierin zijn de afgelopen jaren goede stappen gezet. In de wijkteams werken bijvoorbeeld deskundigen op het gebied van onder meer opvoedvragen, ouderenproblematiek, wonen, mantelzorg, werk, eenzaamheid, verslaving, schulden en huiselijk geweld met elkaar samen. Een belangrijk aandachtspunt bij deze integrale benadering is de overgang tussen 18- en 18+ en de samenhang tussen de Wmo en de Jeugdwet die daar speelt. Het verbeteren van deze overgang vraagt nog steeds onze aandacht. Een goed voorbeeld van integraal werken is de brede ondersteuning vanuit het hulpteam Toeslagenaffaire. Het team werkt gezinssysteem breed en heeft maatwerk, integrale samenwerking, herstel en eigen kracht sterk ingebed in de behandeling van aanvragen.

Daarnaast is ook via het Actieplan Samenredzaam Ridderkerk ingezet op wijkgericht werken met medewerking van zorg- en welzijnsorganisaties, woningcorporatie Wooncompas en het zorgkantoor. In 2024 zijn vanuit het Actieplan twee wijkcoalities opgericht in de wijken waar relatief veel ouderen wonen (wijk West en Drievliet –'t Zand). De doelstelling van het Actieplan is dat het wijkgericht samenwerken rondom het verbinden van wonen, welzijn en zorg de komende jaren steeds meer vorm krijgt.

Preventie en vroegsignalering

Naast de constante inzet op de kernwetten en de daarmee samenhangende dienstverlening is sinds 2021 ook ingezet op de beweging naar de voorkant: middels preventie en vroegsignalering. Enerzijds zijn deze aspecten ingebed in de kerndienstverlening. Bijvoorbeeld door het toevoegen van de signaleringsfunctie in de contracten voor onder meer huishoudelijke hulp en sociaal medische advisering, het scherper afbakenen van lichtere en zwaardere vormen van ondersteuning en het beter inbedden van de inzet van de eigen kracht en het netwerk in het gemeentelijk beleid⁵. Daarmee is beoogd om preventieve ondersteuning en vroegsignalering meer onderdeel te laten zijn van de dienstverlening van de gemeente en haar partners.

Anderzijds heeft preventie als zodanig de afgelopen jaren een prominentere plek gekregen binnen het gemeentelijk beleid. Binnen de gemeente Ridderkerk zien ook de zorg- en welzijnspartners de noodzaak van deze beweging naar de voorkant van de zorg en welzijnsketen. Omdat daarmee het welzijn van inwoners vergroot kan worden en tegelijkertijd de zorg en ondersteuning daarmee (kosten)effectiever georganiseerd kunnen worden. De gemeente heeft de maatschappelijke partners gestimuleerd deze beweging in te zetten. Onder meer door het toekennen van subsidies aan preventieve maatregelen en

⁵ Denk hierbij bijvoorbeeld aan aanpassingen in de verordeningen en beleidsregels Wmo en Jeugdhulp.

projecten. De inzet op preventie heeft ook een impuls gekregen door de totstandkoming van het GALA. Zoals eerder beschreven heeft het GALA de lokale inzet op preventie en vroegsignalering duidelijke, verplichtende kaders meegegeven. Deze sloten grotendeels aan op wat de gemeente al deed op het gebied van gezondheid, welzijn en preventie. De beschikbare SPUK-middelen vanuit het GALA hebben we daarom kunnen inzetten op de doelstellingen uit het IBSD.

Een van de afspraken uit het GALA is dat elke gemeente in 2024 beschikt over een Visie op de Sociale Basis. Deze visie is voor Ridderkerk al verweven in het IBSD. Steeds weer worden de transformatie van het sociaal domein, de beweging van curatief naar preventief handelen, het creëren van laagdrempelig aanbod, het belang van een sterke samenleving en omzien naar elkaar benadrukt. Twee van de vijf maatschappelijke effecten hebben heel nadrukkelijk betrekking op de sociale basis:

- Inwoners kunnen voor zichzelf en elkaar zorgen.
- Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond.

Hierin komen de vier - volgens het GALA - verplichte thema's aan bod. Het gaat om sociale samenhang, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid en de inzet en ondersteuning van vrijwilligers en professionals in het sociaal domein.

Opgavetafels en monitoring⁶

In het IBSD is opgenomen dat bij de uitvoering en implementatie van de nota per maatschappelijke doelstelling lokale 'opgavetafels' en een beleidsmonitor van het IBSD gevormd zouden worden. Het voornemen was om medio 2022 tijdens een commissiebijeenkomst de contouren van de beleidsmonitor Sociaal Domein te presenteren. Lopende het jaar 2022 is echter gebleken dat het terugkerend organiseren van vijf opgavetafels zeer arbeidsintensief is voor zowel de gemeentelijke organisatie als voor onze partners. Dit ook gegeven alle nieuwe ontwikkelingen die onze aandacht vroegen (zie: Nieuwe wetten, akkoorden en programma's). Dat in ogenschouw nemend is de keuze gemaakt om de uitwerking niet via lokale opgavetafels, maar veelal door middel van bestaande (regionale) overlegstructuren te laten verlopen. Op veel verschillende momenten en over diverse onderwerpen werd met maatschappelijke partners overlegd. Denk bijvoorbeeld aan de Stuurgroep Wonen, Welzijn, Zorg, de Coalitie tegen Eenzaamheid en de Coalitie Kansrijke Start.

⁶ Voor uitgebreidere toelichting ten aanzien van de opgave tafels en monitoring, zie de brief 'beantwoording schriftelijke vragen (RvO, art. 41) inzake Monitor Sociaal Domein', met kenmerk 2023-043269 (22 december 2023).

Ten aanzien van de beleidsmonitor is de gemeenteraad in de brief 'beantwoording schriftelijke vragen (RvO, art. 41) inzake Monitor Sociaal Domein', met kenmerk 2023-043269' (22 december 2023) reeds geïnformeerd dat het ontwikkelen van een eigen beleidsmonitor Sociaal Domein eveneens niet haalbaar is gebleken. Daarin is verwoord dat het inrichten van een eigen monitor voor de gemeente en partners zeer arbeidsintensief bleek, dat de beschikbare informatie niet altijd het gewenste inzicht gaf en dat op landelijk en regionaal niveau (rondom het IZA, GALA en de Hervormingsagenda Jeugd) nieuwe ontwikkelingen zijn op het gebied van data en monitoring. Ook de VNG heeft in 2024 uitgesproken gemeenten intensiever te willen gaan faciliteren op het gebied van monitoring Sociaal Domein. Dit biedt aanknopingspunten en kansen om zonder het ontwikkelen van een eigen beleidsmonitor, de informatievoorziening naar een hoger niveau te krijgen.

Gebleken is daarnaast echter dat resultaten op het niveau van de maatschappelijke effecten zich moeilijk cijfermatig inzichtelijk laten maken. Daarom is gekozen om de maatschappelijke effecten te volgen op het niveau van inspanningen en activiteiten. De in de maatschappelijke effecten gebruikte terminologie van "meer of minder inwoners" wordt daarmee gelezen als een 'inspanningsverplichting'. In hoofdstuk 5 (Vervolg) wordt hierop nader ingegaan.

Strategische en regionale samenwerking

Naast de hierboven beschreven lokale samenwerking werkt de gemeente op verschillende terreinen ook regionaal samen. De afgelopen jaren is de strategische en regionale samenwerking geïntensiveerd. Enerzijds werd deze samenwerking gezocht omdat door samen te werken met andere gemeenten schaalvoordelen te behalen zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de gemeentelijke samenwerkingen in de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond en rondom Beschermd Wonen. Door toedoen van de oplopende vraag naar jeugdhulp en kosten, de totstandkoming van de regiovisie en de Hervormingsagenda Jeugd is de samenwerking in het Rijnmondgebied de afgelopen jaren geïntensiveerd. Op diverse thema's vond afstemming en samenwerking plaats. Ook voor kostenbeheersing en lobbyactiviteiten ten aanzien van Rijksbijdragen.

Anderzijds zijn er sinds 2021, met name door de komst van het IZA in 2022, verplichte samenwerkingsverbanden ontstaan met regionale actieve zorg- en welzijnspartijen, het zorgkantoor (Wet langdurige zorg) en de zorgverzekeraar (zorgverzekeringswet). Deze zijn met name gericht op het behalen van maatschappelijk resultaat waar zowel gemeente als andere overheden of ketenpartijen baat bij kunnen hebben. Zoals bijvoorbeeld het investeren in welzijn waardoor het beroep op geestelijke gezondheidszorg bij volwassenen afneemt. Een belangrijk actueel aandachtspunt hierbij is de positionering van gemeenten binnen het IZA. Op landelijk niveau werkt de VNG, in samenspraak met het ministerie van

VWS en Zorgverzekeraars Nederland aan een gelijkwaardige positie binnen het IZA. Op 10 januari 2025 is daarover een belangrijk akkoord bereikt, waardoor de VNG weer aan tafel zit bij de inhoudelijke gesprekken over het IZA en het op te stellen Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).⁷ Dit is belangrijk omdat met het IZA en AZWA beoogd wordt zorg en ondersteuning vanuit de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg af te buigen naar het sociale domein. Gelijktijdig werken de gemeenten binnen de regio ZHE-BAR samen om de positie van de gemeenten te versterken.

Ambitie en financiële werkelijkheid

Met het IBSD is ingezet om de transformatie van zorg naar welzijn en gezondheid een impuls te geven. Het IBSD bestaat dan ook uit ambitieuze doelen en concrete inspanningen die dit beogen. Deze ambitie is onverminderd belangrijk in het licht van de transformatieopgave waar de overheid in samenwerking met de zorg- en welzijnspartijen voor staat. Gedurende de looptijd van het IBSD is deze beweging onderstreept door het, op landelijk niveau, tot stand komen van onder meer het IZA en GALA. Tegelijkertijd is vanwege het Rijksbeleid ten aanzien van het gemeentefonds de financiële positie van de gemeente de afgelopen jaren verslechterd. Dit heeft ook de haalbaarheid van met name de gezondheids- en preventiedoelstellingen uit het IBSD beïnvloed. Bovendien bezuinigt⁸. Daarnaast zijn de uitgaven voor de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet fors gestegen door toenemende en complexere vragen en hogere tarieven⁹. Hiermee is voor de gemeente een andere financiële werkelijkheid ontstaan voor het sociaal domein. Het rapport van 30 januari 2025 van de deskundigencommissie Jeugd onder leiding van Tamara van Ark zal een belangrijke rol moeten spelen in de positieve verandering van de financiële verhoudingen. Uiteindelijk moet de financiële kern van het rapport worden verwezenlijkt in de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk. De mate waarin dat gebeurt zal afhangen van de bereidwilligheid van het kabinet. Dat geldt eveneens voor de oproep van gemeenten om aandacht te hebben voor extra investeringsruimte voor het sociaal domein in het kader van IZA, het ravijnjaar en verkeerde ramingen van het CPB. Ook op deze punten moet het kabinet gemeenten een oplossing bieden. Anders kunnen gemeenten niet bijdragen aan de belangrijke kabinetsambities voor het verbeteren van bestaanszekerheid, het bouwen van woningen en het aanpakken van het klimaatprobleem¹⁰.

⁷ VNG Ledenbrief 25/004, VNG hervat deelname aan IZA en gesprekken over AZWA, februari 2025.

⁸ O.a. 10% op de SPUK-gelden en 300 miljoen op publieke gezondheid.

⁹ Deze stijgingen blijken duidelijk uit de jaarrekeningen over de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024.

¹⁰ zie Ledenbrief 'uitspraak Deskundigencommissie Jeugd | Hervormingsagenda', 6 februari 2025. ([Uitspraak Deskundigencommissie Jeugd | Hervormingsagenda](#))

3. Reflectie per maatschappelijk effect

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de vijf maatschappelijke effecten. We geven op het niveau van inspanningen en activiteiten per maatschappelijk effect een reflectie. Er zijn alleen cijfers opgenomen als dit van expliciete meerwaarde is (zie voor meer informatie over monitoring pagina 16). Elk maatschappelijk effect wordt afgesloten met enkele inhoudelijke conclusies en aanbevelingen.

3.1 Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal

a. Minder inwoners hebben taal- of ontwikkelachterstanden

Om onderwijsachterstanden te voorkomen voert de gemeente een Onderwijs Achterstanden Beleid. Daarin is ten doel gesteld dat kinderen bij de start van het basisonderwijs zo min mogelijk achterstand hebben en ondersteunen wij het onderwijs zodat zij onderwijsachterstanden kunnen bestrijden. Daarom is ingezet op verschillende ambities waaronder een kwaliteitsimpuls voor de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en is een financiële bijdrage aan de schakelklas geleverd. Kinderen van statushouders kregen onderwijs middels de Internationale Schakelklassen (ISK). Deze kinderen hebben meestal niet alleen een achterstand in onderwijs, maar hebben ook veel meegemaakt in hun land van herkomst en door de vlucht uit hun land. Hierdoor kampen deze kinderen meer dan gemiddeld met trauma's.

In 2022 is er een onderzoek gestart naar de omvang van de problematiek en de oplossingen voor kinderen van vier jaar die (nog) niet naar de basisschool kunnen in Ridderkerk. Hier kwamen verschillende aanbevelingen uit voor zowel de gemeente, de samenwerkingsverbanden (KoersVO, Berseba, RiBa), schoolbesturen en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Vanuit de gemeente is er naar aanleiding van de aanbevelingen een zorgprotocol opgesteld voor kinderopvang en onderwijs. Ook is er een observatie- en speelgroep voor kinderen van 2,5 – 5 jaar gestart, genaamd de Kleine Ridder. Daarnaast is in 2024 een start gemaakt met het invoeren van een peutermonitor om zicht te krijgen op het bereik en non-bereik van peuters in de voorschoolse opvang. Gezien de trend dat steeds meer vierjarigen (nog) niet naar de basisschool kunnen vanwege gedrag en/of andere oorzaken, vraagt het onze blijvende inzet. Voor de komende periode zijn er nog actiepunten die een plek zullen krijgen in de op te stellen nota Onderwijs (2025). Dit alles om een doorgaande leer- en ontwikkellijn te creëren voor kinderen van 0-18 jaar.

Naast het tegengaan van ontwikkelachterstanden is het ook belangrijk om in te zetten op het verminderen van taalachterstanden voor Ridderkerkers van alle leeftijden. Dit hebben

we in de afgelopen periode gedaan door in te zetten op basisvaardigheden zoals taal-, reken- en digitale vaardigheden. Hiervoor is onder andere het Taalpunt ingericht bij Bibliotheek AanZet. Naast taalondersteuning zijn hier ook rekenlessen en cursussen digitale vaardigheden te vinden. Ook zijn taaltrajecten ingezet voor zowel inwoners die Nederlands niet als hun moedertaal hebben als inwoners waarvan Nederlands wel hun moedertaal is, maar die moeite hebben met de basisvaardigheden. Het is wel lastig om de inwoners die Nederlands als hun moedertaal hebben te bereiken.

Ook konden senioren terecht bij het Informatiepunt Digitale Overheid in de bibliotheek. En Facet droeg bij aan het vergroten van digitale vaardigheden met bijeenkomsten rond bijvoorbeeld veilig online bankieren.

b. Meer kinderen hebben een kansrijke start

In 2021 is er een ketenaanpak opgezet rondom geboortezorg in Ridderkerk. Met als doel een kansrijke start voor ieder kind. Er zijn al vele resultaten behaald in de afgelopen periode:

- er is nieuw cursusaanbod ontwikkeld voor zwangere vrouwen;
- CJG en kraamzorg verzorgen voorlichting en cursussen zoals 'positief omgaan met huilen';
- er is een contactpersoon geboortezorg aangesteld;
- er zijn zwangerschapsgesprekken gevoerd met kwetsbare zwangeren;
- de samenwerking tussen de netwerkpartners is verbeterd waardoor ze elkaar goed weten te vinden.

Jaarlijks komen netwerkpartners zoals huisartsen, verloskundigen, kraamzorgpartijen, jeugdverpleegkundigen, kinderopvangorganisaties en wijkteammedewerkers ten minste zes keer bij elkaar om te werken aan de met elkaar opgestelde doelen. Naast de inzet op geboortezorg werd er ook geïnvesteerd in talentontwikkeling voor kinderen. Dit kregen ze aangeboden via Facet Ridderkerk.

c. Meer kinderen groeien gezond en veilig op

Om kinderen gezond te laten opgroeien zetten we met het programma 'Vet Gezond' in op een gezondere leefstijl voor alle inwoners van Ridderkerk, waaronder kinderen. Er zijn verschillende sport- en beweegactiviteiten georganiseerd en iedere schoolvakantie waren er activiteiten voor kinderen, tieners en jongeren. Ook waren er projecten binnen het programma zoals Buurtsport of Project 0180 gericht op bewegen en zelfvertrouwen opbouwen.

Het CJG heeft pedagogen die ouders konden ondersteunen bij opvoedvraagstukken. Daarnaast konden ouders ook gebruik maken van Homestart van het CJG. Hierbij worden vrijwilligers getraind om lichte opvoedvraagstukken te beantwoorden van ouders. Het CJG coördineerde eveneens een cursusbureau voor de gemeente. Daarvoor organiseren zij preventieve trainingen voor zowel kinderen als ouders op het gebied van opvoeden, omgaan met ADHD, omgaan met emoties en omgaan met stress binnen het gezin.

Naast de trainingen bij het cursusbureau kregen kinderen via Facet Ridderkerk weerbaarheidstrainingen aangeboden, waarin onder andere hun sociale vaardigheden versterkt worden. Er is nauw samengewerkt tussen het onderwijs en de jongerenwerkers van Facet Ridderkerk. Facet Ridderkerk bood weerbaarheidstrainingen aan waar zowel scholen als kinderen individueel aan mee kunnen doen. Daarnaast boden zij voorlichting aan jongeren over de gevaren van alcohol, drugs, sexting en social media.

Vanuit het wijkteam werd door medewerkers met aandachtsgebied preventie & ondersteuning gezinsproblematiek systemisch benaderd. Er werd onder andere aandacht gegeven aan opvoedproblemen, relatieproblemen en/of schulden. In de ondersteuning werd gekeken hoe het netwerk versterkt kan worden en hoe het netwerk de inwoner kan ondersteunen bij de hulpvraag.

Indien de veiligheid in het geding is voor kinderen binnen een gezin treedt de jeugdbescherming op en die kan een gezin onder toezicht stellen. Sinds 2021 is de aanpak toekomstscenario kind- en gezinsbescherming gestart. Het doel is om gezinnen eerder en beter te ondersteunen, zodat zwaardere interventies zoals uithuisplaatsingen zoveel mogelijk worden voorkomen. Belangrijke pijlers zijn:

- **Preventie en vroegtijdige hulp:** Problemen worden eerder gesignaleerd en aangepakt, met een focus op het versterken van de veerkracht van gezinnen.
- **Gezinsgerichte aanpak:** Hulp is gericht op het hele gezin, met maatwerkoplossingen die aansluiten bij de specifieke situatie van elk gezin.
- **Samenwerking en minder versnippering:** Betere afstemming tussen instanties en minder bureaucratie, zodat professionals effectiever kunnen werken.
- **Kind centraal:** Het belang en de rechten van het kind staan altijd voorop.

Van 2021 – 2025 werd er voornamelijk ontwikkeld en beproefd, Ridderkerk heeft ook deelgenomen aan één van de proeftuinen in de regio Rijnmond. Vanaf 2025 zal er worden geëvalueerd en volgt er wetgeving, die daarna geïmplementeerd dient te worden.

3.1.1 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- Er is op meerdere fronten inzet gepleegd om de ontwikkeling van Ridderkerkers zo optimaal mogelijk te maken. Taal- en ontwikkelachterstanden worden van jong tot oud bestreden door verschillende maatschappelijke partners en welzijnspartijen. Het bereiken van de inwoners die Nederlands als hun moedertaal hebben, is wel lastig.
- Kinderen van statushouders krijgen onderwijs middels de Internationale Schakelklassen (ISK). Maar naast achterstand in onderwijs hebben deze kinderen ook te kampen met trauma's en gedragsproblemen door de vlucht uit het land van herkomst.
- Door de samenwerking tussen de partijen rondom de eerste 1000 dagen (van -9 maanden tot 2 jaar) van een kind waren de zorgelijke signalen eerder in beeld. En worden (aanstaande) gezinnen sneller geïnformeerd en indien nodig ondersteund bij problemen.
- We hebben op verschillende manieren inzet gepleegd om kinderen gezond en veilig te laten opgroeien. Van preventie en lichte ondersteuning tot intensieve en verplichte hulp waar dat nodig bleek vanwege de veiligheid van het kind. Binnen de gemeente zijn er verschillende teams betrokken bij de gezinnen waar veiligheid in het geding is. Vanuit hun professie geven zij ondersteuning of handhaven ze een uitspraak van de rechter. De integrale aanpak rondom een gezin kan verbeterd worden, zoals wordt beoogd met het toekomstscenario kind en gezin.

Aanbevelingen

- In samenspraak met de ISK-scholen moet gekeken worden hoe de ISK-leerlingen zo snel en passend mogelijk geholpen kunnen worden bij trauma's en gedragsproblemen om ergere problemen te voorkomen. Momenteel is er wel al een schoolcontactpersoon aanwezig bij de ISK op de Piramide die kortdurende hulp kan bieden aan deze leerlingen.
- Samen met de samenwerkingsverbanden blijvend kijken naar een passend onderwijsaanbod om het aantal thuiszitters terug te dringen en een integraal plan van aanpak onderwijs en zorg op stellen voor (dreigende) thuiszitters.
- Blijvend inzetten op het beter bereiken van de inwoners met Nederlands als moedertaal die moeite hebben met basisvaardigheden. Waardoor ook zij de basisvaardigheden beter gaan beheersen.

3.2 Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen

a. Minder inwoners ervaren belemmeringen om mee te doen

Financiële belemmeringen

Inwoners kunnen belemmeringen ervaren in het mee kunnen doen in de maatschappij.

Wanneer inwoners te maken hebben met armoede of financiële problemen, ontstaat een diversiteit aan belemmeringen. Naast een gebrek aan financiële middelen om deel te nemen aan sport, cultuur, onderwijs- en sociale activiteiten, kunnen financiële problemen leiden tot psychische of lichamelijke klachten, schaamte, stress en (jeugd)werkloosheid.

Huishoudens met geregistreerde problematische schulden

Jaar	Ridderkerk	Gemeenten met 25.000 – 50.000 inwoners
2021	7,6%	6,0%
2022	8,2%	6,4%
2023	8,9%	7,0%
2024	9,7%	8,9%

Bron CBS Huishoudens met geregistreerde problematische schulden

Het aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden is in Ridderkerk de afgelopen jaren gestegen. Deze stijging volgt de landelijke trend, maar is minder sterk dan in gemeenten van vergelijkbare grootte over de periode 2021-2024. Er zijn regeringsplannen om schuldenproblematiek landelijk en interdepartementaal aan te pakken. Ook bestaanszekerheid is landelijk een belangrijk onderwerp voor de komende jaren. Landelijke hervormingen van sociale wetgeving en van de belastingwetgeving moeten meer bestaanszekerheid gaan bieden.

Om lokaal financiële belemmeringen te beperken zijn diverse acties ondernomen. Naast het aanbieden van schuldhelpverleningstrajecten is actief ingezet op preventie en vroegsignalering. Via de jaarlijkse Nibudkrant en minimafolder zijn inwoners geïnformeerd over beschikbare regelingen. Daarnaast zijn op scholen geldlessen gegeven.

Met de wijzigingen in de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (2021) is vroegsignalering op basis van signalen van derden onderdeel geworden van de wettelijke taak van gemeenten. In Ridderkerk is vroegsignalering vormgegeven middels de inzet van het programma Inforing en het aangaan van convenanten met diverse partijen. Ook is er een integrale aanpak binnen het wijkteam. Er zijn gezamenlijke (Wmo, Jeugd en/of Participatie) huisbezoeken gedaan als er sprake was van meerdere signalen.

Pilot 'opkopen schulden jongeren'

Voor jongeren is er gestart met de pilot 'opkopen schulden jongeren'. De pilot is gestart in juli 2023 en loopt tot januari 2026. Via dit project krijgen 17 jongeren die zich hebben aangemeld intensieve begeleiding van een klantmanager schuldhelpverlening en jongerenwerker. De schulden worden opgelost door het verstrekken van een saneringskrediet. Op 27 september 2024 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken van de pilot¹¹. Tot dan toe waren er 4 schuldregelingen en 2 saneringskredieten tot stand gekomen en voor 4 jongeren het maximale bedrag van €1000,- dat de gemeente bij kan dragen voor het oplossen van de schulden opgenomen. De pilot zal in 2025 worden geëvalueerd.

Beheersen basisvaardigheden

Het niet of onvoldoende beheersen van basisvaardigheden zoals lezen, schrijven, rekenen, digitale vaardigheden en de Nederlandse taal heeft een grote impact op de mogelijkheden van inwoners om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. In 3.1.a is eerder beschreven welke initiatieven zijn genomen om de basisvaardigheden van Ridderkerkers te versterken.

Daarnaast is binnen werk, re-integratie, sociale activering en arbeidsbeperkingen expliciet aandacht besteed aan taalvaardigheid en het behalen van een startkwalificatie. Bij elke uitkeringsaanvraag is onderzocht of een inwoner over een startkwalificatie beschikt. Als dat niet het geval was, werd de mogelijkheid geboden om deze alsnog te behalen. Voor jongeren is via Jong Vermogen ingezet op intensieve begeleiding. Jong Vermogen ondersteunt jongeren bij het ontwikkelen van werknemersvaardigheden, helpt hen praktische obstakels te overwinnen en begeleidt hen stap voor stap naar duurzaam werk. In oktober 2024 is de raad geïnformeerd over de eerstejaarsevaluatie van Jong Vermogen.¹²

De gemeente blijft zich inzetten om taal- en basisvaardigheden te versterken, zodat alle inwoners meer kansen krijgen om volwaardig mee te doen in de maatschappij en duurzaam deel te nemen aan de arbeidsmarkt.

b. Meer inwoners kunnen (naar vermogen) meedoen

In Ridderkerk wordt gestreefd naar een inclusieve samenleving waaraan iedereen, ongeacht beperking, kan deelnemen. Met het aannemen van de motie inclusiviteitstoets en de

¹¹ Raadsinformatiebrief *Stand van zaken Pilot opkopen schulden jongeren*, met kenmerk 2024-071774.

¹² Raadsinformatiebrief *Eerstejaarsevaluatie Jong Vermogen en afdoening raadstoezegging 3333*, met kenmerk 2024-077216.

vaststelling en uitvoering van de Lokale Inclusie Agenda (LIA) zijn stappen gezet in fysieke en sociale toegankelijkheid. Daarbij is gebruikgemaakt van ervaringsdeskundigheid. Ontwerpers van de buitenruimte hielden rekening met fysieke toegankelijkheid en de communicatieafdeling rapporteert jaarlijks over digitale toegankelijkheid. Inclusie is opgenomen in het evenementenbeleid en er is een overzicht gemaakt van aangepast sportaanbod. Tijdens de Week van de Toegankelijkheid in 2023 en 2024 werden schouwen en activiteiten georganiseerd, zoals de Escapekoffer.

Digitale toegankelijkheid

De gemeente Ridderkerk maakt zich sterk voor een digitaal toegankelijke gemeente, zodat iedereen mee kan (blijven) doen. Dat betekent dat websites of mobiele apps bruikbaar moeten zijn voor iedereen, ook als je een (tijdelijke) beperking hebt. Zo zijn de gemeentelijke websites getoetst en is de gemeente met een gemiddelde status 'B' in control, wat betekent dat de gemeente proactief inzet op de naleving van de landelijke toegankelijkheidseisen en de resultaten evalueert en verantwoordt in een jaarlijks verantwoordingsverslag.

Minimaregelingen

De minimaregelingen geven meer bestedingsruimte bij een laag inkomen. De Meedoen-regeling, de collectieve zorgverzekering en de Individuele Inkomenstoeslag zijn daar goede voorbeelden van. De jaarlijkse Inkomenseffectrapportage toont aan dat deze regelingen de afgelopen periode hebben bijgedragen aan extra bestedingsruimte voor minima.

c. Hulp en ondersteuning hebben een duurzamer resultaat

Daar waar een inwoner het niet redt zonder hulp of ondersteuning vanuit het eigen netwerk heeft de gemeente hulp of ondersteuning (op maat) geboden. Het uitgangspunt is dat onze inspanningen leiden tot duurzame resultaten: inwoners weten de weg naar passende hulp te vinden en we zetten in op duurzame uitstroom. Daarbij is ook blijvend aandacht nodig voor integraal werken. Een specifiek voorbeeld waarop ingezet dient te worden is de overgang tussen 18- en 18+. Het verbeteren van deze overgang vraagt nog steeds onze aandacht. We bevelen aan dit op te pakken binnen het Plan van aanpak Jeugdhulp Ridderkerk 2025/2026. Daarbij kunnen we leren van de aanpak 'brede ondersteuning' vanuit het hulpteam Toeslagenaffaire.

Sinds 2021 is de toegang naar hulp en ondersteuning eenvoudiger vindbaar, onder meer door het vernieuwen van de webpagina's voor Wmo. Inwoners kunnen terecht voor hulp en ondersteuning bij Facet Ridderkerk en bij de loketten/toegang(steam) van de gemeente. Facet heeft cursussen aangeboden over digitale vaardigheden en inwoners konden terecht bij het Informatiepunt Digitale Overheid. Voor ondersteuning bij het vragen om hulp is

Stichting Mee beschikbaar voor onafhankelijke cliëntondersteuning. Daarnaast is het eenvoudiger gemaakt om digitaal een melding van een hulpvraag te doen via de gemeentelijke website.

Cliëntervaringsonderzoek - resultaten van hulp en ondersteuning

Bij de Wmo en Jeugdwet zijn cliënten met het cliëntervaringsonderzoek gevraagd naar de resultaten van de hulp en ondersteuning die zij hebben ontvangen. De afgelopen drie jaar geeft tenminste driekwart van de respondenten vanuit de Wmo aan: beter dingen te kunnen doen die zij willen, zich beter te kunnen redden en een betere kwaliteit van leven te hebben. Ook het cliëntervaringsonderzoek Jeugd onder jongeren en ouders heeft positieve resultaten laten zien, waarbij iets meer dan de helft van de respondenten aangeeft dat: de hulp aansluit bij wat nodig is, het kind zich beter voelt en het thuis beter gaat.

Rekenkameronderzoek armoedebelaid

In paragraaf 3.2.a is beschreven welke stappen de gemeente in de afgelopen periode heeft ondernomen om financiële belemmeringen voor deelname aan de samenleving tegen te gaan. Op het moment van schrijven (januari 2025) loopt eveneens een Rekenkameronderzoek naar de ervaringen van Ridderkerkse inwoners die met armoede te maken hebben. Het is raadzaam de uitkomsten daarvan mee te nemen in de uitwerking van dit maatschappelijk effect en daarmee te zorgen dat hulp ook voor die doelgroep een duurzamer resultaat heeft.

Duurzame uitstroom participatie

Meedoen aan de arbeidsmarkt vormt een belangrijk onderdeel in deelname aan de samenleving. Werken bevordert economische zelfstandigheid, sociale verbinding, persoonlijke groei en een gevoel van waardering. De gemeente heeft zich ingezet om inwoners te ondersteunen bij het vinden van werk en re-integratie. Waar dit niet mogelijk was, werd ingezet op sociale activering. Een bijstandsuitkering is een vangnetuitkering, bedoeld om inwoners tijdelijk te ondersteunen wanneer andere mogelijkheden ontbreken. Het doel van de gemeente was en is om duurzame uitstroom naar werk te bevorderen. Dit houdt in dat er wordt gestreefd naar zo min mogelijk terugkeer in een uitkeringssituatie. Zodra een werkzoekende uitstroomt, stopt de dienstverlening niet; de gemeente blijft ondersteunen om samen met de inwoner te borgen dat de uitstroom duurzaam is.

Om duurzame uitstroom te bevorderen, hebben we diverse initiatieven ingezet, zoals Jellooo en Bewegen Werkt:

- Jellooo is gericht op intensieve begeleiding van inwoners, van A tot Z, om hen naar werk te bemiddelen. Dit programma biedt een breed scala aan professionals, zoals psychologen en juristen, om kandidaten op weg te helpen.
- Bewegen Werkt focust op het verkleinen van gezondheidsbelemmeringen en het vergroten van sociale participatie en de kans op werkhervatting.

Ondanks deze inspanningen zien we een toename van het uitkeringsbestand. Zo nam het aantal inwoners uit andere gemeenten dat recht bleek te hebben op een uitkering en naar Ridderkerk verhuist toe. Met deze uitdagingen in het achterhoofd blijven we werken aan gerichte oplossingen en intensieve ondersteuning, zodat iedereen zoveel mogelijk kansen krijgt op de arbeidsmarkt en duurzaam kan deelnemen aan de maatschappij.

3.2.1 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- De schuldenproblematiek in Ridderkerk is de afgelopen jaren toegenomen. Deze stijging volgt de landelijke trend. Er zijn regeringsplannen om dit probleem landelijk en interdepartementaal aan te pakken.
- Minimaregelingen zoals de Meedoen-regeling en de collectieve zorgverzekering vergroten de bestedingsruimte van inwoners met een laag inkomen, maar nog niet alle inwoners die met armoede te maken hebben worden bereikt.
- Het niet goed beheersen van de Nederlandse taal en basisvaardigheden belemmeren inwoners in hun maatschappelijke en arbeidsmarktaandeelname. De gemeente blijft zich inzetten om taal- en basisvaardigheden te versterken, zodat iedereen kansen krijgt om volwaardig mee te doen en duurzaam te participeren.
- Met het aannemen van de motie inclusiviteitstoets en de vaststelling en uitvoering van de Lokale Inclusie Agenda (LIA) hebben we stappen gezet in fysieke en sociale toegankelijkheid. Dit draagt bij aan een meer inclusieve samenleving waarin iedereen kan participeren.
- We versterken de zelfredzaamheid van inwoners met toegankelijke en gerichte hulp, waarvan de resultaten door cliënten die deelnamen aan het cliëntervaringsonderzoek positief worden beoordeeld. Duurzame uitstroom participatie is bevorderd door initiatieven als Jellooo en Bewegen Werkt.

Aanbevelingen

- Blijven werken aan inclusie en toegankelijkheid is essentieel, ook als het al goed gaat. Het zorgt voor continuïteit, voorkomt blinde vlekken en helpt de gemeente in te spelen op veranderende behoeften.
- Het Rijk heeft de opdracht gegeven om landelijk meer beschutte werkplekken te creëren. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning om te zorgen dat er voldoende passende werkplekken beschikbaar komen voor mensen met een arbeidsbeperking.
- De groei van het aantal inwoners dat afhankelijk is van een uitkering vraagt om gerichte aandacht. Dit vergroot de noodzaak om effectieve maatregelen te treffen die bijdragen aan re-integratie, sociale activering en duurzame uitstroom naar werk.
- Het is raadzaam de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek mee te nemen in de en daarmee te zorgen dat hulp voor Ridderkerkse inwoners die te maken hebben met armoede een duurzamer resultaat heeft.

3.3 Inwoners kunnen voor zichzelf en voor elkaar zorgen

Het derde maatschappelijke effect is sterk gelinkt aan het vijfde. Wat in paragraaf 3.5 beschreven is ten aanzien van maatschappelijk effect vijf 'inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen', draagt bij aan de doelstelling van maatschappelijk effect drie, en andersom.

a. Meer inwoners zijn zelfredzaam

Wanneer een inwoner zich met een hulp- of ondersteuningsvraag meldt wordt er altijd nagegaan wat inwoners zelf kunnen organiseren om de hulpvraag te beantwoorden. Dit kan zijn dat de inwoner zelf hulpmiddelen aanschaft of dat mensen in het netwerk hulp bieden. Ook hebben we ingezet op het ondersteunen van mantelzorgers en het vergroten van vrijwillige inzet onder inwoners.

Vrijwilligers vanuit Facet Ridderkerk boden praktische hulp, zodat senioren langer zelfstandig kunnen blijven wonen in hun vertrouwde omgeving. Zoals klussen in huis, werken in de tuin, digitale hulp en scootmobiel lessen.

Zie in dit kader ook paragraaf 3.5 (onder a). Daar wordt ingegaan op het Actieplan Samenredzaam Ridderkerk en hoe dit plan bijdraagt aan zelf- en samenredzaamheid ten behoeve van het langer thuis wonen.

b. Meer inwoners voelen zich verbonden met en zetten zich in voor hun wijk of buurt

Er zijn verschillende Buurttenten georganiseerd in de diverse wijken. Hierbij is opgehaald wat er goed gaat in de wijk en wat er beter kan. Inwoners konden hun ideeën voor de wijk aangeven en zich aanmelden om zich vrijwillig in te zetten in de buurt. Ook zijn er sociaal makelaars van Facet Ridderkerk die zich hebben ingezet binnen de wijken. Zij werken samen met de wijkcentra om te kijken wat er leeft binnen een wijk en wat er nodig is om meer sociale cohesie te creëren. Zo zijn er steeds meer Lief & Leed straten gevormd in Ridderkerk. In een Lief & Leed straat wordt er gewerkt aan hedendaagse nabuurschap door middel van het ontwikkelen van gezamenlijke activiteiten zodat buren elkaar beter leren kennen en elkaar kunnen helpen wanneer dat nodig is. Het investeren in en toepassen van sociale vaardigheden speelt hierin een grote rol.

Er zijn binnen Ridderkerk vijf wijkcentra. Vanuit Facet Ridderkerk worden er drie wijkcentra beheerd, met de andere twee is nauw samengewerkt. Zij versterken vanuit sociaal beheer en activering steeds meer de sociale infrastructuur.

Specifiek voor jongeren zijn er vanuit Facet Ridderkerk vaste ontmoetingsplekken gecreëerd, onder andere de jongerensoos en de Loods. In de vakantieperiode zijn er diverse activiteiten voor jongeren binnen de soos.

c. Meer inwoners zijn bereid om mantelzorg te verlenen

Ondersteuning

Binnen Ridderkerk is ongeveer één op de drie inwoners van 15 jaar of ouder mantelzorger¹³. Er is op verschillende manieren ingezet op het behouden van mantelzorgers. Facet Ridderkerk heeft een mantelzorgpunt ingericht waar mantelzorgers terecht kunnen met vragen en waar begeleiding en aanbod aan elkaar gekoppeld zijn. Ook heeft Facet Ridderkerk regelmatig respijtzorgdagen georganiseerd voor mantelzorgers. Voor de jonge mantelzorgers is ondersteuning geboden door Facet Ridderkerk.

Waardering

Als blijk van waardering krijgen alle mantelzorgers ieder jaar een Pluim in de vorm van een Ridderkerkpas met een tegoed. De mantelzorgers moesten daarvoor voldoen aan gestelde criteria. Het tegoed konden zij besteden bij diverse Ridderkerkse winkels.

d. Meer inwoners leveren vrijwillige inzet

Vanuit Facet Ridderkerk is de vrijwilligersacademie opgezet. Maatschappelijke organisaties met vrijwilligers zijn hierbij aangesloten en komen twee keer per jaar samen voor het delen van kennis en het opdoen van inspiratie. Door het gehele jaar worden cursussen en workshops voor vrijwilligers gedeeld. En jaarlijks wordt er aandacht besteed aan vrijwilligers door middel van de vrijwilligersprijs.

Sinds de introductie van de Uitagenda (april 2024) en de Gemeente Ridderkerk App (juli 2024) is het voor (vrijwillige) organisatoren eenvoudiger geworden om activiteiten onder de aandacht te brengen. De Uitagenda bundelt alle evenementen en biedt gebruiksvriendelijke filters op activiteitstype en wijk. Door integratie in de Ridderkerk App zijn activiteiten ook daar toegankelijk, met aandacht voor digitale toegankelijkheid.

Ook is er een zorgmarkt georganiseerd waarbij er verbindingen zijn gebracht tussen formele en informele zorg. Hiermee beogen we dat er een betere samenwerking tot stand komt tussen zorgpartijen en welzijns- en vrijwilligersorganisaties.

¹³ [2102-MantelzorgNL-mantelzorgers-per-gemeente-V04-002.pdf](#)

Van alle volwassenen in de gemeente Ridderkerk deden er 9631¹⁴ aan vrijwilligerswerk bij bijvoorbeeld de kerk, de sportvereniging of op school. Teruggerekend naar percentages zijn dat er meer dan gemiddeld in Zuid-Holland.

3.3.1 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- Op verschillende wijzen hebben we er de afgelopen jaren aan gewerkt dat inwoners beter voor zichzelf en elkaar kunnen zorgen.
- Het is te zien dat er steeds meer mensen betrokken raken bij hun wijk of buurt. Zo worden er steeds meer Lief & Leed straten gevormd en zet Facet Ridderkerk zich in om steeds meer mensen in de wijken aan te laten sluiten. Desondanks blijft het gevoel van eenzaamheid toenemen onder de inwoners¹⁵.
- Voor de inwoners die niet meer goed voor zichzelf kunnen zorgen en toch zo lang mogelijk thuis willen blijven wonen, zijn mantelzorgers erg belangrijk. Het blijft belangrijk om mantelzorgers te behouden en dat we hier ons voor inzetten. De mantelzorg Pluim is een manier om de waardering te uiten.
- Door het werk dat vrijwilligers doen binnen onze gemeente kijken zij om naar andere inwoners. In Ridderkerk is het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet meer dan gemiddeld. Het is belangrijk dat er blijvend vrijwilligers geworven worden.

Aanbevelingen

- Het omzien naar elkaar blijft een ontwikkelpunt om eenzaamheid te verkleinen. Naast de huidige inzet is het aan ons in samenwerking met de welzijnspartijen om blijvend in te zetten op het bereiken van mensen en een passend aanbod te doen van sociale activiteiten.
- De verbinding tussen formele en informele zorg kan nog verder versterkt worden. Dit is noodzakelijk gezien de toenemende zorgvraag en de krapte op de arbeidsmarkt.
- We blijven vrijwilligers hard nodig hebben, daarom is in de gemeente (onder meer bij partners en maatschappelijke instellingen en initiatieven) blijvende aandacht nodig voor het werven van vrijwilligers.

¹⁴ Cijfers RIVM

¹⁵ [Eenzaamheid | Buurtatlas](#)

3.4 Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond

Het vierde maatschappelijke effect staat centraal binnen de Nota Gezondheidsbeleid Ridderkerk 2021-2025. Binnen dit maatschappelijk effect wordt daardoor de Nota Gezondheidsbeleid eveneens geëvalueerd.

a. Meer inwoners zijn mentaal gezond

Om de mentale gezondheid te verhogen is de afgelopen periode ingezet om eenzaamheid te bestrijden en de sociale basis te versterken. Zo is er een Coalitie Eén tegen Eenzaamheid. In de Coalitie werken maatschappelijke partners samen om eenzaamheid in Ridderkerk terug te dringen. De coalitie is in 2024 flink gegroeid waardoor meer inwoners bereikt kunnen worden. Onder het motto 'Ridderkerkers kijken naar elkaar om' werken de volgende partners samen: De Overburen, Facet Ridderkerk, Present Ridderkerk, Bibliotheek AanZet, Aafje, Wooncompas, Lelie Zorggroep, De Huiskamer van Ridderkerk, Stichting Integratie Ridderkerk en Gemeente Ridderkerk. In samenwerking met de partners worden jaarlijks diverse activiteiten uitgevoerd waarbij alle leeftijdsgroepen worden meegenomen. Daarnaast heeft Facet Ridderkerk ook preventieve activiteiten in de aanpak van eenzaamheid.

In samenwerking met de huisartsen en Facet Ridderkerk is Welzijn op Recept opgezet. Klachten als vermoeidheid, pijn in de nek, maar ook stress, angst en somberheid hebben lang niet altijd een medische oorzaak. Vaak spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol, zoals het overlijden van een partner, verlies van werk of eenzaamheid. Via Welzijn op Recept zijn patiënten bij de huisarts doorverwezen naar de welzijnscoach.

Gezondheid is niet alleen fysiek, maar ook mentaal. Naast eenzaamheid is er ook middels training van psychologen, jongerencoaching gericht op mentale gezondheid en binnen de Brede school ingezet op het vergroten van mentale gezondheid door Facet Ridderkerk.

Om mentale gezondheid van jongeren te vergroten is bij de drie grote huisartspraktijken (Het Doktershuis, Bolnes, Slikkerveer) de Praktijk Ondersteuner Huisartsen jeugd Geestelijke gezondheidszorg (POH jeugd-Ggz) gestart. De POH jeugd-Ggz ondersteunt de huisartsen in het triageren van mentale klachten bij jongeren, kon indien nodig kortdurende behandeling bieden en adviseert de huisarts met een doorverwijzing naar een Ggz aanbieder. De POH's Jeugd-Ggz zijn gespecialiseerd in jeugdhulp en namen via de praktijk de jeugdigen met dergelijke klachten in behandeling. Zo zorgden we dat er in de huisartspraktijken laagdrempeliger jeugdhulp beschikbaar was en dat er passender verwezen is naar jeugdhulpaanbieders, mocht dat nodig zijn.

Specifiek voor jongeren wordt ingezet op alcohol- en drugspreventie om de mentale gezondheid te vergroten. Zo wordt er onder andere door Facet Ridderkerk voorlichting gegeven over vapes en snus. Daarnaast wordt er actief op Ridderkerkse basis- en middelbare scholen voorlichting gegeven over risicogedrag, roken/vapen, alcohol en drugs. Middels Motiverende Gespreksvoering (Miller&Rollnick) is actief interactie met jongeren gezocht en waren er trainingen voor ouders, ook is ingezet op deskundigheidsbevordering bij docenten.

b. Meer inwoners zijn fysiek gezond

Om meer inwoners fysiek gezond te krijgen is bewust ingezet op de kinderen in Ridderkerk met de gedachte 'jong geleerd is oud gedaan'. Ook hebben we ingezet op de 65-plussers omdat de vergrijzing toeneemt en ouderen steeds langer zelfstandig en op een gezonde manier thuis willen blijven wonen. Daarom is het belangrijk om zo lang mogelijk fit, vitaal en zelfstandig te blijven.

Vet Gezond en Langer Gezond

Vanuit Facet Ridderkerk zijn er diverse activiteiten aangeboden in het kader van Vet Gezond en Langer Gezond waarbij een gezonde leefstijl wordt gestimuleerd.

Langer Gezond is een programma waarbinnen wordt geïnvesteerd in preventieve arrangementen om senioren zo lang mogelijk gezond en vitaal thuis te laten wonen. Dit wordt uitgevoerd door Facet Ridderkerk.

Er zijn diverse activiteiten georganiseerd vanuit Vet Gezond om kinderen gezonder te maken. Bewegen is gestimuleerd bij de vakantieactiviteiten van Facet Ridderkerk. Facet heeft bij basisscholen uitvraag gedaan of er interesse is voor een pilot gezonde lunch. Er loopt een pilot bij een basisschool voor het stimuleren van een gezonde lunch op school. Ook is er vanuit het GALA de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht opgezet. De ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht richt zich op het bevorderen van een gezonde leefstijl bij kinderen door samenwerking tussen zorgprofessionals, gemeenten, scholen en ouders. Het doel is om overgewicht te voorkomen en te verminderen door gerichte ondersteuning en interventies te plegen op verschillende niveaus. In de gezinsgerichte aanpak staat de centrale zorgverlener, vaak de huisarts of jeugdarts, in contact met het gezin om samen een persoonlijk plan op te stellen en het kind en de ouders te ondersteunen bij het maken van gezonde keuzes.

Voor de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht wordt momenteel gewerkt aan een plan van aanpak. Vanwege de diverse uitdagingen en nog lopende vraagstukken op landelijk niveau, bevindt dit plan zich echter in de conceptfase.

Valpreventie

Elke 4 minuten belandt een 65-plusser op de spoedeisende hulp na een valongeval. Dit is slechts 10% van het totaal aantal valongevallen van ouderen. De gevolgen van een val zijn enorm, zowel in persoonlijk leed als voor maatschappelijke zorgkosten. Een valongeval heeft veel impact op de zelfredzaamheid van ouderen, het langer thuis kunnen wonen en de kwaliteit van leven.

Met de komst van het GALA is gestart met de inzet op valpreventie middels valpreventie-cursussen die worden gegeven door Facet binnen het programma 'Langer Gezond Ridderkerk'. Voor de borging van Valpreventie binnen de gemeente moet een ketenaanpak worden gerealiseerd. In 2024 is hier een plan van aanpak voor opgesteld, naar verwachting is in 2025 de ketenaanpak gereed.

Binnen 'Langer Gezond Ridderkerk' was er naast valpreventie ook aandacht om de gezondheid en zelfredzaamheid van senioren te bevorderen, middels diverse activiteiten. Ook is er in 2024 een gezondheidsmarkt 'Fit op alle fronten' georganiseerd waarbij bewustwording is gecreëerd voor een gezonde leefstijl.

Hittestress

We stellen jaarlijks in samenwerking met maatschappelijke partners een Lokaal Hitteplan Ridderkerk op. Als terugblik op de afgelopen jaren kan geconcludeerd worden dat er meer aandacht is voor het thema hitte, maar dat er toch nog te weinig mensen bereikt zijn en hitteprotocollen niet up-to-date zijn. In 2025 en verder zullen daarom samen met partners concrete activiteiten (op onder andere Heat Action Day) georganiseerd worden en wordt de communicatiewijze toegespitst op de doelgroep.

Het Lokaal Hitteplan Ridderkerk wordt jaarlijks geëvalueerd en gedeeld met de gemeenteraad.

c. Gemeente en partners verbeteren hun vroegsignalering

Om vroegsignalering te verbeteren is het belangrijk dat er voldoende welzijns- en gezondheidsvoorzieningen zijn. De welzijnspartijen kunnen vroegtijdig signaleren en inwoners kunnen er terecht met vragen. Er zijn in Ridderkerk al veel welzijnspartijen actief en wat betreft gezondheid zijn het CJG en huisartsen belangrijke partijen. De afgelopen periode hebben we veel geïnvesteerd in de samenwerking met en tussen die partijen. Resultaten hiervan zijn onder andere Vet Gezond en Langer Gezond, het Taalhuis, de Coalitie Eén tegen Eenzaamheid en Coalitie Kansrijke Start.

Er is ingezet op preventieve activiteiten zoals het herkennen van eenzaamheid, laaggeletterdheid en het ontwikkelen van een gezonde leefstijl. En er is een meldpunt Eenzaamheid op de website van Facet Ridderkerk gerealiseerd. Waar mensen zichzelf kunnen melden als zij eenzaamheid ervaren of waar inwoners kunnen melden dat iemand in hun omgeving eenzaam is. Ook heeft het CJG korte lijnen met het wijkteam, met name met de medewerkers met specialisatie preventie en ondersteuning om hun signalen af te kunnen geven. Aan de aanbieders van diensten binnen de Wmo is nadrukkelijk de opdracht gegeven om ook een signalerende functie uit te oefenen.

3.4.1 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- Langer vitaal en gezond blijven is het gevolg van meerdere factoren, niet op elke factor kunnen we invloed uitoefenen. Als gemeente dragen we via veel interventies bij aan het vergroten van de mentale en fysieke gezondheid door middel van het versterken van de sociale basis.
- We hebben in de afgelopen periode ingezet op het vergroten van mentale gezondheid door eenzaamheid aan te pakken, de samenwerking met huisartsen op te zoeken om bij mentale problemen een inwoner een passend aanbod te bieden en door middel van voorlichting door verschillende welzijnspartijen aan jongeren. Corona heeft gevolgen gehad voor de eenzaamheid. Ondanks de inzet blijft eenzaamheid stijgen binnen Ridderkerk.
- Op het gebied van fysieke gezondheid zetten we in op activiteiten voor kinderen om hen bewust te maken van het belang van een gezonde leefstijl en door het aanbieden van beweging, sport en spel.
- We zetten in op valpreventie zodat de zelfredzaamheid van inwoners niet in het geding komt. Ook benadrukken we door middel van een gezondheidsmarkt het belang van een gezonde leefstijl bij senioren.
- De Nota Gezondheidsbeleid 2021-2025 is in grote lijnen actueel en in overeenstemming met de landelijke nota (artikel 13 Wet publieke gezondheid), waardoor het niet noodzakelijk is om een nieuwe nota op te stellen.

Aanbevelingen

- De bestrijding van eenzaamheid blijft een belangrijk speerpunt. Aandachtspunten hierbij zijn het bereiken van eenzame mensen en het doen van een passend aanbod.
- We hebben in de afgelopen periode een betere samenwerking met de huisartsen opgebouwd en de verbinding weten te maken. Gezien de uitdagingen op het gebied van zorg en welzijn is de verdere versterking hiervan aan te bevelen.

- Het aantal inwoners met overgewicht stijgt, daarom is er blijvend inzet nodig op het bewust maken van een gezonde leefstijl en ondersteuning aan inwoners die kampen met overgewicht. Een voorbeeld hiervan is de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht.

3.5 Inwoners kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen

a. Meer inwoners met een ondersteuningsbehoefte kunnen thuis blijven wonen

Verbinding wonen, welzijn, zorg

De gemeente vindt het belangrijk dat alle inwoners in een veilige thuissituatie kunnen leven. Thuis is de situatie waar inwoners zich prettig en veilig horen te voelen. Een (veilig) thuis zorgt voor een stabiele basis, bijvoorbeeld bij het opgroeien of het ouder worden. Sinds 2021 is ingezet op het versterken van de samenwerking met partners op het gebied van wonen, welzijn en zorg met als doel deze verschillende domeinen meer met elkaar te verbinden. Dat heeft geresulteerd in gezamenlijke doelen en afspraken, welke zijn vastgesteld in het Actieplan Samenredzaam Ridderkerk 2023-2026. Het Actieplan kan als een lokale uitwerking van het programma WOZO worden gezien en kent overlap met de doelstellingen uit het IZA en GALA.

Binnen het Actieplan zijn voor het vergroten van het aanbod aan nultreden-¹⁶ en geclusterde woningen (collectieve woonvoorzieningen) voor ouderen en andere zorgdoelgroepen afspraken gemaakt met Wooncompas over het realiseren van aantallen geclusterde woningen, inclusief huiskamer of ontmoetingsruimte. Met deze afspraken kan worden voldaan aan het aantal te realiseren nultreden woningen en geclusterde woonvormen binnen de sociale huur. Tevens worden particuliere initiatieven gestimuleerd. Voorbeelden hiervan zijn de oplevering van de Knarrenhof in 't Zand en het verlenen van een vergunning voor de realisatie van zorgwoningen in de Jorishof. Ten aanzien van de ontwikkeling van nultreden woningen en geclusterde woningen is de spreiding van de woningen over de verschillende wijken van Ridderkerk een punt van aandacht.

Binnen de ambtelijke organisatie is eveneens een verbeterslag gemaakt om de verschillende domeinen (wonen, ruimtelijke ordening, welzijn, zorg) aan elkaar te verbinden. Dit heeft geresulteerd in het onder meer gezamenlijk oppakken van marktinitiatieven (waaronder het opstellen en toepassen van het Afwegingskader woonzorginitiatieven), het vroegtijdig betrekken van gezondheids- en zorgaspecten bij ruimtelijke ontwikkelingen en aandacht voor integraliteit binnen de nieuwe omgevingsvisie.

¹⁶ Dit zijn woningen waarbij alle primaire ruimten (woonkamer, keuken, wc, badkamer en slaapkamer) zonder traplopen bereikbaar zijn.

b. Meer passende voorzieningen voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte die (langer) thuis (blijven) wonen

In de evaluatieperiode is het verstrekken van Wmo-voorzieningen om mensen langer thuis te kunnen laten wonen gecontinueerd en is de kwaliteit hoog gebleven, ondanks de grote toename in het aantal inwoners dat deze ondersteuning nodig had. Deze toename is met name zichtbaar bij het aantal indicaties voor woonvoorzieningen en huishoudelijke hulp (zie tabel).

Product	Januari 2022	December 2024	Stijging
Woonvoorzieningen	673	859	27,6%
Huishoudelijke hulp	1665*	1813	6,5%

*meetmoment: september 2022

In de contracten met aanbieders en leveranciers is ingezet op partnership om continuïteit en kwaliteit van zorg te kunnen waarborgen. Het gemiddelde cijfer dat cliënten aan de Wmo-ondersteuning geven is daardoor de afgelopen jaren stabiel gebleven (zie pagina 11).

Om in gezamenlijkheid met onze partners te onderzoeken welke aanvullende voorzieningen nodig zijn, zijn binnen de stuurgroep wonen, welzijn, zorg Ridderkerk wijkgerichte aanpakken opgesteld of worden deze ontwikkeld. Gestart is met de wijken waar relatief veel ouderen wonen (West en Drievliet – 't Zand). Ook is en wordt binnen de wijkcoalitie bekeken of het voorzieningenniveau in de wijk aansluit op de behoefte. Specifiek bij de ontwikkelplannen voor seniorenwoningen is aandacht voor ontmoeting, voorzieningen en zorg dichtbij. Daarnaast is binnen de wijkcoalities ingezet op het verbinden van zorg- en welzijnspartijen om vroegsignalering en tijdige doorverwijzing te realiseren (onder meer door de ontwikkeling van Team van de Wijk). Hierop sluiten de inzet van de POH GGZ en het project Welzijn op Recept goed aan. Met deze interventies werd goed gezien welke ondersteuning of welke voorzieningen er voor de inwoners het meest passend zijn. Er zijn echter nog verbeterlagen te maken in de (digitale) doorverwijzing van cliënten naar welzijnsorganisaties en het verbinden van het medische en sociale domein.

Ook zorgvragers met psychische of psychosociale problematiek wonen vaker langer thuis. Binnen de Wmo is daarom onderzocht of het aanbieden van semimuraal wonen mogelijk is. Per 1 januari 2025 wordt deze dienstverlening via de centrumgemeente Rotterdam

aangeboden voor Ridderkerkse inwoners die dat nodig hebben. Hiervoor is gekozen omdat de centrumgemeente Rotterdam ook beschermd wonen voor de gemeente Ridderkerk uitvoert en de expertise in huis heeft om voor de juiste begeleiding voor Ridderkerkse inwoners te zorgen.

c. Meer inwoners hebben een veilige thuissituatie: Goede signalering en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

Vanaf 2021 is er gewerkt aan verbetering van aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling met de volgende doelstellingen:

1. Expertisebevordering van professionals binnen de gemeente bij casuïstiek huiselijk geweld en kindermishandeling
2. Het verbeteren van de integrale samenwerking binnen de gemeente (toegang Wmo, wijkteams, lokaal zorgnetwerk en veiligheid)
3. Het verbeteren van de samenwerking tussen de ketenpartners (onder andere gemeenten in de regio Rijnmond, Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond, Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond en het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond).

Medewerkers binnen het wijkteam hebben diverse trainingen gevolgd om hun expertise op dit gebied te vergroten. Ook zijn er drie medewerkers die zich gespecialiseerd hebben in huiselijk geweld en kindermishandeling en de Intensieve Vrijwillige Hulp trajecten doorlopen met gezinnen. De wijkteams, het lokaal zorgnetwerk (LZN) en de regisseur jeugd en veiligheid werken daarbij intensief met elkaar samen. Daarnaast werkt het wijkteam nauw samen met Veilig Thuis en Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond. Daartoe zijn onder meer samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis opgesteld.

Eind 2024 is een nieuw uitvoeringsplan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling opgesteld met daarin de volgende ontwikkelopgaven:

1. Stevige lokale teams
2. Verbreding van de Huiselijk Geweld leerwerkplaats
3. Samenwerking met ervaringsdeskundigen
4. Plegersperspectief
5. Implementatie van de visie op gefaseerd samenwerken aan veiligheid

d. Een samenleving die mensen met dementie én hun mantelzorgers ondersteunt en kansen biedt om te kunnen blijven meedoen

Een belangrijk onderdeel van het langer thuis wonen is de samenleving leefbaarder maken voor mensen met dementie. Volgens de factsheet ‘mensen met dementie per gemeente’ van Alzheimer Nederland is het aantal mensen met dementie in Ridderkerk sinds 2020 met 100 mensen toegenomen (van 1000 in 2020, naar 1100 in 2023). Dat is een stijging van 10%. Van het aantal mensen met dementie woonde twee derde thuis en een derde in een instelling¹⁷.

Met verschillende organisaties (waaronder Facet) heeft de gemeente sinds 2021 ingezet op het dementievriendelijker maken van Ridderkerk. Onder meer door bewustwordingscampagnes, bijeenkomsten voor personen met dementie (waaronder de jaarlijkse Wereld Alzheimerdag) en trainingen voor hun mantelzorgers. Daarnaast is het platform ‘Dementievriendelijk Ridderkerk’ opgericht. Van Alzheimer Nederland heeft Ridderkerk in 2023 het certificaat ‘Dementievriendelijke gemeente’ ontvangen. Aan dit certificaat zijn voorwaarden verbonden. Het zijn van een dementievriendelijke gemeente heeft daarom blijvend aandacht nodig. Zeker gezien de verwachte toename in het aantal mensen met dementie.

2020	2030	2040	2050
1000	1300	1500	1800

Prognose aantal Ridderkerkers met dementie (Bron: Mensen met dementie per gemeente, Alzheimer Nederland, maart 2024).

De onder b. genoemde ontwikkeling van geclusterde woonvormen met ontmoetingsruimten en zorgmogelijkheden is eveneens positief voor mensen met dementie. Het biedt de mogelijkheid om langer thuis te kunnen wonen, met een netwerk, ontmoetingsmogelijkheden en zorg en ondersteuning dichtbij.

3.5.1 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- Door het beter afstemmen van de Wmo-voorzieningen op de vraag in Ridderkerk zijn er meer passende voorzieningen die ervoor zorgen dat inwoners langer zelfstandig thuis wonen.

¹⁷ GGD Rotterdam Rijnmond, *Gezondheid in Kaart 2022: Kernboodschappen Ridderkerk*, 2022.

- De samenwerking en verbinding in de domeinen wonen, zorg en welzijn zijn sinds 2021 toegenomen en heeft geresulteerd in concrete afspraken met maatschappelijke partners en woningbouwplannen voor senioren en andere mensen met een (lichte) mobiliteitsbeperking. Hierdoor kunnen meer inwoners met een ondersteuningsbehoefte thuis blijven wonen.
- Op het snijvlak van wonen, welzijn en zorg wordt steeds meer de doorvertaling naar het wijkgericht werken gemaakt. Hierdoor kan de afstemming van de voorzieningen op de behoeften binnen een wijk beter plaatsvinden.
- De verbinding tussen het medisch domein (huisartsen, eerstelijnszorg) en het sociaal domein vraagt aandacht. Dit is tevens een van de doelstellingen van het Integraal Zorgakkoord. Met de POH GGZ, Welzijn op Recept en het Actieplan Samenredzaam Ridderkerk zijn hierin stappen gezet, maar hier is een verdere doorontwikkeling nodig om doorverwijzing beter te organiseren en intensievere zorgvragen te voorkomen.

Aanbevelingen

- Het samen met partners stimuleren van vrijwillige/informele zorg door het netwerk of door verenigingen. De huidige ontwikkelingen in de zorg vragen nog meer dan in 2021 om een stevige rol van het netwerk. Hierbij dient echter wel de haalbaarheid van de inzet van het netwerk te worden meegewogen. Ridderkerkers doen al veel voor elkaar.
- De gemeente kan bij private vastgoedprojecten meer inzetten op het stimuleren van woningbouw voor ouderen en andere zorgdoelgroepen. Binnen de sociale huursector (onder meer door de afspraken met Wooncompas) is de verwachting dat voldoende nultreden- en geclusterde woonvormen kunnen worden gerealiseerd. Hier ligt echter ook een opgave voor het particuliere segment (huur en koop).
- Het toenemend aantal mensen met dementie en/of andere zorgvragen in de thuissituatie vraagt naast de hierboven genoemde acties ook dat de fysieke leefomgeving toegankelijk(er) is voor mensen met een beperking (zie ook de aanbevelingen bij maatschappelijk effect 2 onder 3.2).

4. Conclusies

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken op basis van externe ontwikkelingen (hoofdstuk 2) enerzijds en de wijze waarop uitvoering gegeven is aan de doelstellingen binnen de maatschappelijke effecten (hoofdstuk 3) anderzijds. Ook beantwoorden we de hoofdvraag uit paragraaf 1.1.2.

Algemene conclusies

Er is sinds 2021 veel werk verzet om de doelstellingen uit het IBSD te realiseren. Hieraan is richting gegeven door verschillende, concretere beleidstukken (verordeningen, beleidsregels, actieplannen, etc.) en diverse vormen van inspanningen. Hierbij is op een programmatische wijze uitvoering gegeven aan de nota, zoals ook werd beoogd. Een belangrijk resultaat is dat het voorzieningenniveau en de kwaliteit van dienstverlening op de kernwetten op peil is gebleven. Dit is echter geen rustig bezit, maar vraagt doorlopende aandacht gezien de stijging van het aantal hulpvragen en de toenemende complexiteit daarvan.

Welzijn en preventie hebben een prominentere plek gekregen binnen het gemeentelijk beleid en de uitvoering. De samenhang tussen welzijns-, preventieve- en niet-preventieve taken van de gemeente heeft blijvend aandacht nodig. De inzet op preventie heeft met de totstandkoming van het GALA een impuls en duidelijke, verplichtende kaders gekregen. De doelstellingen uit het GALA sluiten grotendeels aan op wat de gemeente al deed op het gebied van gezondheid, welzijn en preventie. De beschikbare SPUK-middelen vanuit het GALA hebben we daarom kunnen inzetten op de doelstellingen uit het IBSD. Het GALA is daarmee medebepalend geweest voor het beleid ten aanzien van gezondheid, preventie en vroegsignalering. Ondanks de inspanningen op preventie nam de ondersteuningsbehoefte in Ridderkerk toe. Dat is zichtbaar, met name ook in de toenemende kosten, op alle kernwetten (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Schulphulpverlening). Het is dan ook niet verwonderlijk dat gemeenten in het kader van het Integraal Zorg Akkoord het Rijk oproepen om een deel (2%) van het zorgbudget als investeringsbudget toe te voegen aan het sociaal domein.

Naast de inzet binnen het sociaal domein is welzijn, zorg en gezondheid sinds 2021 in grotere mate onderdeel van breder beleid (Volgens het principe van *'health in all policies'*). Goede voorbeelden hiervan zijn het woondomein, ruimtelijk domein en het veiligheidsdomein.

De totstandkoming van diverse akkoorden en programma's¹⁸ op landelijk en regionaal niveau hebben sinds 2022/2023 richting gegeven aan de gemeentelijke inzet op het gebied van welzijn, gezondheid en preventie. De doelstellingen uit deze akkoorden en de maatschappelijke effecten uit het IBSD overlappen elkaar. De beweging van zorg naar welzijn en gezondheid die eveneens op regionaal en landelijk niveau wordt gemaakt, draagt bij aan de door ons geformuleerde maatschappelijke effecten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het huidige IBSD nog steeds actueel is en goed aansluit op de regionale en landelijke ontwikkelingen en nieuwe wetgeving. Het IBSD beoogt lokaal de beweging te maken die ook intensiever op regionaal en landelijk niveau wordt ingezet sinds de komst van onder andere IZA, GALA en de Hervormingsagenda Jeugd.

Het ambitieniveau in het IBSD is hoog. Dit is niet alleen zichtbaar in de vijf maatschappelijke effecten, maar ook in de veelheid en verscheidenheid aan inspanningen en maatregelen. Bij de totstandkoming van het IBSD zijn veel van de onder hoofdstuk 2 geschetste ontwikkelingen niet voorzien. Toch bleek het IBSD ook voor deze ontwikkelingen de juiste kapstok.

Uit de evaluatie is gebleken dat resultaten op het niveau van de maatschappelijke effecten zich moeilijk cijfermatig inzichtelijk laten maken. Daarom is gekozen om de maatschappelijke effecten te volgen op het niveau van inspanningen en activiteiten. De in de maatschappelijke effecten gebruikte terminologie van "meer of minder inwoners" wordt daarmee gelezen als een 'inspanningsverplichting'. In hoofdstuk 5 (Vervolg) wordt hierop nader ingegaan.

Beantwoording hoofdvraag

De hoofdvraag van deze evaluatie luidde als volgt: *Geeft het IBSD, met als hoofdlijn de vijf maatschappelijke effecten, de komende jaren nog steeds de juiste richting aan voor het sociaal domein van de gemeente Ridderkerk?*

Gezien de ontwikkelingen in Ridderkerk, de rol van gemeenten binnen het zorgstelsel en de samenhang van de vijf maatschappelijke effecten uit het IBSD met regionale en landelijke akkoorden, kunnen we concluderen dat de doelen uit het IBSD in aansluiting op de vijf maatschappelijke effecten nog steeds van kracht zijn. Hoewel de maatschappelijke effecten uit de nota Integraal Beleid Sociaal Domein onverminderd actueel blijven, hebben de ontwikkelingen wel impact gehad op de wijze waarop we samen met onze partners invulling hebben gegeven aan de verschillende inspanningen per maatschappelijk effect. Kortom: de

¹⁸ Zoals bijvoorbeeld het Integraal Zorgakkoord, het Gezond en Actief Leven Akkoord en de Hervormingsagenda Jeugd.

maatschappelijke effecten als overkoepelend lokaal kader om invulling te geven aan de landelijke, regionale en lokale doelstellingen volstaan en geven ook voor de komende jaren de juiste richting aan. De evaluatie geeft dan ook geen aanleiding om het IBSD te wijzigen.

5. Vervolg

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe we een vervolg geven aan de uitvoering van het IBSD. Inhoudelijke en thematische aanbevelingen zijn in hoofdstuk 3 per maatschappelijk effect weergegeven.

Met de vaststelling van het IBSD is een beweging in gang gezet waar een lange adem voor nodig is. Gezien de beantwoording van de hoofdvraag wordt daarom aanbevolen het IBSD te laten doorlopen en de inspanningen te blijven richten naar de vijf maatschappelijke effecten en de daaraan gekoppelde doelstellingen. Zoals bij de opstelling van het IBSD ook is beoogd, dient er binnen een dergelijk langlopend beleidskader een zekere flexibiliteit op het niveau van inspanningen, activiteiten en maatregelen in acht te worden genomen. Onvoorziene ontwikkelingen kunnen namelijk leiden tot andere benodigde inspanningen, terwijl nog wel steeds wordt bijgedragen aan de verwezenlijking van dezelfde maatschappelijke effecten. Daarom handhaven we het Integraal Beleid Sociaal Domein en sturen we op het behalen van de vijf maatschappelijke effecten en doelstellingen via themagerichte beleidsstukken (bijv. beleidsplannen, verordeningen, beleidsregels, convenanten). Hiermee zetten we de aanpak van de afgelopen jaren voort (Zie de tabel op pagina 10-12).

De gemeentelijke ambities in het IBSD zijn hoog, maar de huidige financiële positie noopt tot terughoudendheid en het aanbrengen van focus. Het is nodig om allereerst de basis op orde te houden. Denk daarbij aan de dienstverlening op de kernwetten en de wachtlijsten. Om daarnaast welzijn, preventie en gezondheid meer te stroomlijnen en daarin meer samenhang te vinden, bieden de duidelijke en verplichtende kaders van het GALA en het IZA een kans. We hanteren deze kaders als richtlijnen voor de inzet op welzijn, preventie en gezondheid. Daarbij is regionale samenwerking in steeds grotere mate van invloed op de uitvoering van het IBSD de komende jaren. De toename van complexiteit en domein-overstijgende vraagstukken maakt de intensivering van regionale samenwerking noodzakelijk. Dit willen we doen langs de inhoudelijke lijnen van het GALA, IZA, de Hervormingsagenda Jeugd, de Arbeidsmarktregio en andere regionale samenwerkingsverbanden. Zo kunnen de regionale schaalvoordelen bijdragen aan het behalen van de Ridderkerkse doelstellingen. Daarbij dienen we rekening te houden met het wegvallen van GALA-SPUK middelen op enkele onderdelen in 2026 en de voornemens van het kabinet om gemeentelijke SPUKS om te zetten en over te hevelen naar het gemeentefonds (met een budgetkorting van 10%).¹⁹

¹⁹ Dit is besloten in het Hoofdlijnenakkoord 2024-2028 en verder uitgewerkt in de Miljoenennota 2025. Hieronder vallen niet de SPUKS in het kader van de toeslagenaffaire, Oekraïne, de BUIG en de hersteloperatie Groningen.

Ten aanzien van monitoring is in de evaluatie is gebleken dat de voortgang op de maatschappelijke effecten op effectniveau zich moeilijk cijfermatig laat vertalen. Mede vanwege de veelheid aan factoren die erop van invloed zijn. We kiezen er daarom voor om de voortgang op de maatschappelijke effecten niet te volgen op effectniveau, maar op inspanningenniveau. In de brief 'beantwoording schriftelijke vragen (RvO, art. 41 inzake Monitor Sociaal Domein', met kenmerk 2023-043269' is de gemeenteraad reeds eerder geïnformeerd dat het ontwikkelen van een eigen beleidsmonitor Sociaal Domein niet haalbaar is gebleken vanwege diverse ontwikkelingen.²⁰ Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat we niet voornemens zijn een eigen effectenrapportage in te richten voor de sturing op de maatschappelijke effecten uit het IBSD. Zoals eerder benoemd zal sturing blijven plaatsvinden op het niveau van de inspanningen en via themagerichte overleggen met onze partners. Bij het maken van onze afwegingen over nieuw beleid en/of inspanningen voor de maatschappelijke effecten maken we vanzelfsprekend wel gebruik van de informatie en trendanalyses die we tot onze beschikking hebben via bestaande datasets van bijvoorbeeld de GGD, CJG, Facet, de GRJR, cliëntervaringsonderzoeken, de Burgerpeiling en Waar staat je gemeente. Het uitgangspunt blijft dat we in gezamenlijkheid met onze maatschappelijke partners ons inzetten op de maatschappelijke effecten. In de wetenschap dat onze partners een belangrijke bron van informatie vormen.

Dit partnerschap per maatschappelijk effect organiseren we middels bestaande (veelal themagerichte) en vanuit landelijke en regionaal beleid ontwikkelde overlegstructuren. Deze aanpak is de afgelopen jaren doelmatig gebleken en heeft bijgedragen aan het bereiken van integraliteit. Enkele voorbeelden, niet uitputtend, van themagerichte overlegstructuren zijn:

- Het LEA/OOGO: Het overleg tussen gemeente, scholen en samenwerkingsverbanden gericht op de verbinding van (Jeugd)zorg en onderwijs - Dit is een uitwerking van het maatschappelijk effect 'Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal'.
- Coalitie Een tegen Eenzaamheid: Deze coalitie richt zich op de bestrijding van eenzaamheid - Dit valt onder het maatschappelijk effect 'Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond'.

²⁰ Zie voor meer informatie over deze brief het kopje 'opgave tafels en monitoring' op pagina 16 en 17 van deze evaluatie.

- Stuurgroep Wonen, Welzijn, Zorg: Deze samenwerkingsgroep geeft uitvoering aan het Actieplan Samenredzaam Ridderkerk. Dit is een uitwerking van het maatschappelijk effect 'Ridderkerkers kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen'.

Voorbeelden, niet uitputtend, van regionale samenwerking zijn:

- Samenwerking rondom Jeugdhulp (De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond) - Dit is onderdeel van het maatschappelijk effect 'Ridderkerkers ontwikkelen zich optimaal'.
- Samenwerking in het kader van de Arbeidsmarktregio - Dit is onderdeel van het maatschappelijk effect 'Iedereen heeft gelijke kansen om mee te doen'.
- Samenwerking ten behoeve van de uitvoering van het GALA en het IZA. Dit is een uitwerking van de maatschappelijke effecten 'Ridderkerkers zijn langer vitaal en gezond' en 'Ridderkerkers kunnen zo lang mogelijk veilig thuis wonen'.

Deze manier van sturing wijkt enigszins af van de in het IBSD en nota Gezondheidsbeleid beschreven werkwijze met opgavetafels (zie hiervoor eveneens pagina 14 'Opgave tafels en monitoring'). Om in partnerschap te sturen, is het echter gezien de ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de hoeveelheid bestaande overlegstructuren doelmatiger om op deze wijze te sturen. Dit sluit ook beter aan op de landelijke en regionale ontwikkelingen rondom monitoring.

Tot slot

Het IBSD vormt een goed bruikbare integrale paraplu voor beleidsstukken, regelingen en aanpakken binnen het sociaal domein en daarbuiten. De komende jaren breiden we het principe van 'health in all policies' uit, bijvoorbeeld naar het onderwijs, veiligheid en de leefomgeving. Dit is ook de inzet binnen de nieuwe Omgevingsvisie, waarin de doelstellingen uit het IBSD zijn opgenomen. Zo zullen de gewenste maatschappelijke effecten zoals geformuleerd in het IBSD meer integraal onderdeel uitmaken van overige gemeentelijke beleidsstukken.

Bijlage 1: Verbinding onderdelen IBSD/GALA

Verbinding onderdelen IBSD en GALA

	Lokaal sportakkoord	Brede Regeling Combinatiefuncties	Terugdringen gezondheidsachterstanden	Kansrijke start	Mentale gezondheid	Aanpak overgewicht en obesitas	Valpreventie	Leefomgeving	OKO & Vroegsignalering	Versterken sociale basis	Mantelzorg	Eén tegen eenzaamheid	Welzijn op recept
Minder inwoners hebben taal of ontwikkel-achterstanden			X	X				X		X			X
Meer kinderen hebben een kansrijke start				X					X				
Meer kinderen groeien gezond en veilig op	X	X		X				X	X	X			
Minder inwoners ervaren (financiële) belemmeringen om mee te doen			X		X	X			X			X	X
Meer inwoners kunnen (naar vermogen) meedoen	X	X			X	X		X		X			X
Hulp en ondersteuning hebben een duurzamer resultaat	X	X								X			X
Meer inwoners zijn zelfredzaam							X			X	X	X	X
Meer inwoners voelen zich verbonden met en zetten zich in voor hun wijk of buurt	X	X						X		X	X		X
Meer inwoners zijn bereid om mantelzorg te verlenen											X		
Meer inwoners leveren vrijwillige inzet	X									X	X	X	
Meer inwoners zijn mentaal gezond	X				X					X		X	X
Meer inwoners zijn fysiek gezond	X	X	X						X	X			X
Gemeente en partners verbeteren hun vroegsignalering	X	X	X	X					X	X		X	
Meer inwoners met een ondersteunings-behoefte kunnen thuis blijven wonen							X				X	X	X
Meer inwoners hebben een veilige thuissituatie							X		X		X		